ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΟΚΤΩ. 1839.] [ΑΡΙΘ. 34.

ΡΥΝΙΕΕΤΙΟΣ ΣΙΓΓΗΣ, (*RUNJEET SINGH*)

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΛΑΧΩΡΙΑΣ.

Εἰς τὴν ἤπειρον τῆς Ἀσίας, πρὸς τὴν τριακοστὴν μοῖραν τοῦ βορείου πλάτους μεταξὺ τῆς Βρετανικῆς Ἰνδίας καὶ τῆς Περσίας, ὑπάρχει τόπος ὀλίγον ἐγνωσμένος, ἂν καὶ μέγας, πλούσιος, καὶ ὑπὸ φιλοπόνου πολεμικοῦ, καὶ πολυανθρώπου λαοῦ κατοικούμενος. Κατὰ τὸ σχῆμα ἡ χώρα αὕτη ὁμοιάζει Δέλτα, διὰ τῆς ἑνώσεως τῶν ποταμῶν Ἰνδοῦ καὶ Συτλέδγου ἀποτελούμενον συνορεύει δὲ πρὸς ἄρκτον μὲ τὰ Ἱμαλαΐα ὄρη, καὶ καλεῖται βασίλειον τῆς Λαχωρίας, Lahore.

Πρὸ τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν ἡ Λαχωρία δὲν ὑπῆρχεν ὡς βασίλειον. Μικροί τινες ἡγεμόνες, ἀπὸ ἁρπαγὴν καὶ λεηλασίαν ζῶντες, ἀλλήλων δὲ ἀνεξάρτητοι εἶχαν διαμοιρασμένας μεταξὺ των τὰς ἐπαρχίας τῆς ὡραίας ταύτης χώρας. Ἀδιακόπως ἐνησχολοῦντο εἰς πόλεμον ἀμοιβαῖον· ταχέως δὲ νικῶντες καὶ νικώμενοι δὲν ἄφιναν τὰς τέχνας τῆς εἰρήνης νὰ ἐμψυχωθῶσι μεταξύ των. Ἡ πλουσία λοιπὸν αὕτη χώρα, τόσον θαυμασίως τοποθετημένη ἀναμέσον δύο μεγάλων αὐτοκρατοριῶν, εἰς τὸ κέντρον παμμεγέθους ἠπείρου, μὲ πολυαρίθμους πλωτοὺς ποταμούς, καὶ μὲ σύνορα φυσικὰ κατεσχίζετο ἀπὸ ἐσωτερικὰς διχονοίας, καὶ δὲν ἴσχυε νὰ λάβῃ πολιτικήν τινα ἀξιολογότητα, δι' ἔλλειψιν δεσμοῦ τινός, ὁ ὁποῖος νὰ συνενώσῃ τὰ διαφωνοῦντα στοιχεῖά της· δι' ἔλλειψιν ἡγεμόνος, ὁ ὁποῖος νὰ καταλτήσῃ τὴν χώραν ὁλόκληρον, καὶ κατακτηθεῖσαν νὰ τὴν κυβερνᾷ.

Τὴν σήμερον ὁ τόπος οὗτος ἔχει ἄρχοντα, ὅστις συνήνωσεν εἰς ἓν βασίλειον ὅλας τὰς μαχομένας πολιτείας, ὅσαι πρότερον συνεκρότουν αὐτόν. Εἶναι τώρα βασίλειον μὲ εἴκοσι περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων· ἔχει στρατὸν ἱκανὸν καὶ καλῶς γεγυμνασμένον, πολυάριθμα τηλεβόλων χωνευτήρια καὶ ὁπλοθήκας, ταχτικὴν διοίκησιν, καὶ εἰσοδήματα εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν.

Τὸ βασίλειον τοῦτο χρεωστεῖ ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν παροῦσαν αὐτοῦ εὐδαιμονίαν καὶ ἰσχὺν εἰς δύο ἄνδρας παραδόξους, ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν φαίνονται εἰς τὸ θέατρον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ τόσον οἰκοδομοῦν εἰς τοὺς ἀνθρωπίνους γόνους τὴν κατάστασιν. Εἷς τούτων εἶναι ὁ Ρυνιεέτιος Σίγγης, βασιλεὺς Λαχωρίας καὶ Κασμιρίας, ὁ νικητὴς ὅλων τῶν κυριάρχων ἡγεμονίσκων οἵτινες πρότερον ἠνώχλουν ἅπασαν τὴν χώραν μεταξὺ τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Συτλέδγου· ὁ δὲ ἄλλος εἶναι Γάλλος, Ἀλλὰρδ τὄνομα, εἷς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ παλαιοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατεύματος τοῦ Ναπολέοντος, νῦν δὲ ἀρχιστράτηγος τῶν δυνάμεων τοῦ Ρυνιεέτιου Σίγγου.

Πρὸ δύο περίπου ἐνιαυτῶν ὁ στρατηγὸς Ἀλλὰρδ ἐπεσκέφθη τὴν πατρίδα του, μετὰ συζύγου καὶ τέκνων, ἐπὶ σκοπῷ νὰ βάλῃ ταῦτα ὑπὸ ἁρμοδίους παιδαγωγοὺς, ὥστε νὰ διδαχθῶσι τὴν πάτριον θρησκείαν, καὶ τὰ ἔθιμα τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης. Εἰς Παρισίους διατρίβων, συνδιελέχθη ὁ στρατηγὸς μὲ τὸν ἐκδότην τῆς Εφημερίδος τῶν Ἀμφισβητήσεων, καὶ ἐκοινοποίησεν εἰς αὐτὸν τὰ ἑπόμενα·—

Ὁ στρατηγὸς Ἀλλὰρδ εἶναι πεντηκοντούτης, μεσαίου ἀναστήματος, εὔμορφος· ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του εἶναι ἱλαρὰ μὲν, ἀλλ' ἀξιοπρεπής· τὸ λεκτικόν του σύντομον καὶ ἀκριβὲς, ἡ φωνή του μελῳδικὴ, ἡ ὁμιλία του σεμνή. Ἔχει μακρὰν λευκὴν γενειάδα καὶ μύστακας. Αἱ τρίχες του εἶναι πολιαὶ, ἀλλ' ἅπαν τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ φαινόμενον δεικνύει ῥωμαλέαν ὥριμον ἡλικίαν· οἱ ὀφθαλμοί του εἶναι φαιδροὶ καὶ διαπεραστικοί· εἶναι ἀφωσιωμένος εἰς τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα, καὶ φαίνεται διὰ στρατηγίαν πεπλασμένος.

Ὁ στρατηγὸς Ἀλλὰρδ παρήτησε τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα εἰς τὴν πτῶσιν τοῦ Ναπολέοντος, μὲ σκοπὸν νὰ ὑπαγῃ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, καὶ εἶχεν ἤδη πληρώσειν τὸν ναῦλον διὰ τὸ ταξείδιον, ὅτε τὸν ἔτυχεν ἀξιωματικὸς Ἰταλὸς, καὶ παρεκίνησεν αὐτὸν νὰ ὑπάγωσιν ὁμοῦ εἰς Αἴγυπτον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἔλαβε ψυχρὰν ὑποδοχὴν παρὰ τοῦ Πασσᾶ, καὶ θέσιν οἰκονομίαν, ἐπροχώρησεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Περσίας Ἰσπαχὰν, ὅπου ἐγκαρδίως τὸν ὑπεδέχθη ὁ Ἀββᾶς Μίρζας, ὅστις διώρισεν αὐτὸν χιλίαρχον, καὶ τὸν περιεποιεῖτο ὡς τοιοῦτον· ὑπεσχέθη δὲ καὶ τοιγαρτι νὰ θέσῃ ὑπ' αὐτὸν, ἀλλὰ δὲν ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην. Κατ' εὐτυχίαν τοῦ Ἀλλὰρδ εὑρίσκετο εἰς τὴν Περσικὴν αὐλὴν γέρων βασιλεὺς τῆς Καβούλ, τοῦ ὁποίου ὁ ἀδελφὸς, τὸν θρόνον ἁρπάσας, εἶχε τυφλώσειν αὐτόν· ὁ βασιλεὺς οὗτος, πρεσβύτης ἔμπειρος, εἶπεν εἰς τὸν Ἀλλὰρδ, ὅτι εἰς Καβούλ ἤθελεν ἐξάπαντος λάβειν ὑποδοχὴν εἰμενῆ καὶ ὠφέλιμον ὑπούργημα. Ἡ Καβούλ κεῖται μεταξὺ Περσίας καὶ Κασμιρίας. Ὁ Ἀλλὰρδ ὑπῆγεν ἐκεῖ, καὶ ἀληθῶς εὑρῆκε βασιλέα ἱκανὸν νὰ ἐκτιμᾷ τὰς ἐκδουλεύσεις Εὐρωπαίου ἀξιωμα-

τικοῦ. Ἀλλ' εἰς τὴν χώραν ταύτην μόλις συστηθεὶς, ἔμαθεν ὅτι διακοσίας λεύγας μακρότερον ἑκατοίκει ἔμπειρος καὶ τολμηρὸς ἀρχηγὸς, ὅστις μετεχειρίζετο ὅλην τὴν δραστηριότητα καὶ ὅλους τοὺς πόρους αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ θεμελιώσῃ βασίλειον. Τοιούτου εἴδους βασιλεία ἐπεθύμει νὰ ὑπηρετῇ ὁ Ἀλλάρδ· ὑπῆγε λοιπὸν εἰς Λαχωρίαν, καὶ εὑρῆκε τὸν Ῥυνιεέτιον Σίγγην, ὅστις τότε ἦτον ἁπλοῦς ἡγεμὼν, καὶ παρὰ τοῦ ὁποίου ἔλαβεν ὑποδοχὴν καλὴν καὶ ὑπούργημα, ταχέως τὴν εὔνοιαν αὐτοῦ ἑλκύσας· ὀλίγοι τινὲς, βαλθέντες ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν αὐτοῦ, καὶ γυμνασθέντες κατὰ τὸ στρατιωτικὸν σύστημα τῆς Γαλλίας, ἔγιναν τὸ κέντρον τῆς μελλούσης τοῦ Σίγγου στρατιᾶς. Ἐπομένως ἐγύμνασεν ὁ Ἀλλὰρδ μίαν ἑκατοστὴν ἀνδρῶν, διοάξας αὐτοὺς καὶ τὰ χρέη ἀξιωματικῶν. Μετέπειτα ὠργάνισε τάγμα, ὕστερον δύο, τρία τάγματα, καὶ οὕτω καθεξῆς, ἐπαυξάνων τὴν ὑπόληψιν ἀναλόγως μὲ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν, καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἡγεμόνος ἐφελκύων καθόσον ηὔξανεν ὁ στρατός. Μετ' ὀλίγον ὁ στρατὸς οὗτος ἐνέπνεε τρόμον εἰς τοὺς γειτνιάζοντας ἡγεμόνας, οἵτινες διεφιλονείκουν μὲ τὸν Ῥυνιεέτιον Σίγγην περὶ τῆς κυριαρχίας· ὅλοι ἐκ διαδοχῆς ἐπολιορκήθησαν εἰς τὰ φρούριά των, προσεβλήθησαν εἰς τὰ καταγώγια, ἡττήθησαν εἰς τὰς πεδιάδας, ἢ κατετραπώθησαν εἰς τὰ στενὰ καὶ τὰ ὀχυρώματα τῶν ὀρέων των. Τέλος, οὐδεὶς ἀντεστέκετο· καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη ὁ Ῥυνιεέτιος Σίγγης ἦτον ὁ μόνος βασιλεὺς τῆς χώρας ταύτης. Ἡ ἄσκησις ἐθριάμβευσε κατὰ τῆς ἀγροίκου τῶν βαρβάρων πολεμικῆς, καὶ ὁ Ἀλλὰρδ κατεφορτίσθη τιμὰς καὶ πλούτη· τὸν ἐδόθη παλάτιον εἰς τὸ Λαχώριον, πλῆθος θεραπόντων καὶ δούλων, καὶ τάγμα ὁλόκληρον πρὸς συνοδίαν του. Ἐνυμφεύθη μίαν πριγκίπισσαν, συγγενῆ τοῦ βασιλέως, καὶ τέλος ὠνομάσθη ἀρχιστράτηγος τοῦ βασιλείου· μετὰ τὸν Ῥυνιεέτιον Σίγγην ἔγινεν αὐτὸς τὸ σημαντικώτερον, δυνατώτερον, καὶ αὐτεξουσιώτερον ὑποκείμενον εἰς τὴν ἐκτεταμένην ταύτην χώραν. Τοιαύτη ἐχρημάτισεν ἡ τύχη τοῦ στρατηγοῦ Ἀλλάρδ.

Μετὰ δεκαεξαετῆ ἀπουσίαν ἐπεθύμησεν ὁ Ἀλλὰρδ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πατρίδα του. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ δὲν τὸν συνώδευσε μέχρι Παρισίων· ἔμεινεν εἰς Saint Tropez, πόλιν τῆς Γαλλίας παραθαλάσσιον ἐπὶ τῆς Μεσογείου. Τὰ ἤθη καὶ οἱ τρόποι τῶν Γάλλων διήγειραν φρίκην εἰς τὴν κυρίαν ταύτην· τὸ ἐνόμιζεν ἀπαίσιον ν' ἀφίνωσιν ἀκάλυπτα τὰ πρόσωπά των αἱ Γαλλίδες, καὶ ὑπερεπόθει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα της.

Εἰς τὴν Λαχωρίαν τῶν γυναικῶν ἡ κατάστασις εἶναι σχεδὸν ἡ αὐτὴ ὡς εἰς τὰς πλειοτέρας Μωαμεθανικὰς χώρας. Σχεδὸν κανενὸς εἴδους ὠφέλιμαι γνώσεις δὲν μεταδίδονται εἰς αὐτάς· αἱ πλειότεραι δὲν γνωρίζουν οὔτε τὴν ῥαπτικήν. Ζῶσι μεμονωμέναι, καὶ οὐδέποτε βλέπουν τὸν οὐρανὸν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ὁμαλὰς στέγας τῶν οἴκων, ἢ ἀπὸ τὰς ἀνοικτὰς κορυφὰς τῶν πανταχόθεν κεκλεισμένων ἑδρῶν μέσα εἰς τὰς ὁποίας περιφέρονται, ὥστε, καθὼς λέγει ὁ στρατηγὸς Ἀλλάρδ, οὐδέποτε βλέπουν τὸν ὁρίζοντα. Τὸ πλεῖστον τοῦ καιροῦ διάγουν εἰς τὸν καθρέπτην, τὰς μαύρας τρίχας των διατάττουσαι, καὶ καλλωπιζόμεναι· τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν χρίουν μὲ κοκκίνην βαφήν. Εἰς τὸν οἶκον δὲν φοροῦν κἀνὲν σκέπασμα τῶν ποδῶν· αἱ συρταὶ κρηπίδες των εἶναι μεταξωταὶ, χρυσοκέντητοι· ταύτας ἀφίνουν εἰς τὴν θύραν τοῦ θαλάμου, ὅστις εἶναι κεκαλυμμένος ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους τοῦ κόσμου τάπητας.

Τὰ τέκνα δὲν λαμβάνουν νοεράν τινα διδασκαλίαν· δὲν μανθάνουν οὔτε τὸ ἀναγινώσκειν, οὔτε τὸ γράφειν. Ἡ τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ γνῶσις ἀφίνεται εἰς τὸ φυσικὸν αὐτῶν ἔνστιγμα. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο ἐξηγεῖ διατί πλεονάζουν λῃσταὶ καὶ κακοῦργοι εἰς τὴν Λαχωρίαν. Ὀκταετεῖς οἱ παῖδες διδάσκονται νὰ ἱππεύωσι, νὰ ὁδηγῶσι τὸν ἐλέφαντα, καὶ νὰ πυροβολῶσι· μετ' ὀλίγα δ' ἀκόμη ἔτη γίνονται νεοσύλλεκτοι ἄριστοι διὰ τὸν στρατηγὸν Ἀλλάρδ.

Ὁ Ῥυνιεέτιος Σίγγης δὲν εἶναι πολυμαθέστερος τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ· οὔτ' ἐπιθυμεῖ, οὔτε ζητεῖ ν' ἀποκτήσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος γνώσεις, ἀλλ' ἔχει τόσην αἴσθησιν καὶ διάκρισιν, ὥστε νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ ἐφαρμόζῃ πρὸς ἴδιον αὐτοῦ ὄφελος τὰς τῶν ἄλλων. Εἶναι ἀνὴρ πεντηκοντούτης, ἀσχημότατος, μονόφθαλμος, εὔρωστος, δραστήριος, ἀσωτος, πολεμικὸς, ἀνδρείας δεδοκιμασμένης, καὶ θαυμαστῆς καρτερίας. Ὅτε ὁ στρατηγὸς Ἀλλάρδ ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Γαλλίαν, ὁ βασιλεὺς δυστρεστήθη ὅλως διόλου· πολὺν καιρὸν ἐναντιοῦτο εἰς τὸν εὐνοούμενον. ''Ας κρατήσω τουλάχιστον τὰ παιδία σου,' εἶπε τέλος εἰς τὸν στρατηγὸν, 'καὶ τότε θέλω εἶσθαι βέβαιος περὶ τῆς ἐπιστροφῆς σου.' 'Τὰ παιδία μου!' ἐξεφώνησεν ὁ Ἀλλάρδ· 'καὶ δι' αὐτὰ ἐπιθυμῶ νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Γαλλίαν· διότι ἐκεῖ μόνον ἐμποροῦν νὰ διδαχθῶσι θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς τὴν θρησκείαν μου.' Ἀκούσας ταῦτα, δὲν ἀντέλεγε πλέον ὁ βασιλεύς. ''Επειδὴ μὲ ἀναφέρεις τὴν θρησκείαν σου,' εἶπε, 'δὲν δύναμαι πλέον νὰ ἀντιστέκω εἰς τὸ θέλημά σου· αὐτὸ εἶναι πρᾶγμα τῆς συνειδήσεως, καὶ καθεῖς χρεωστεῖ ν' ἀκολουθῇ τὴν ὁποίαν ἐγκρίνει πίστιν, καὶ εἶναι ὑπόχρεως νὰ ὑπακούῃ τὰς ἐντολάς της. Ἔχεις ἄδειαν νὰ ἀναχωρήσῃς.' Ἐνῷ ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας, ἦτο πολὺ συγκεκινημένος. Ἀρκετὴν ἄραν ἔμεινεν εἰς βαθύτατον διαλογισμὸν, ὡς νὰ ἐδίσταζε περὶ τοῦ νὰ δώσῃ τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν· ἔπειτα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ στρατηγοῦ πεσὼν, καὶ σφοδρῶς κλαίων, ἀπέλυσεν αὐτὸν, λέγων, 'Ἔχε ὑγείαν, ὕπαγε ἐν εἰρήνῃ.'

Ὁ Ῥυνιεέτιος Σίγγης δὲν εἶναι λοιπὸν ὅλως διόλου βάρβαρος. Διηγεῖται ὁ στρατηγὸς Ἀλλάρδ ὅτι πολλάκις ἴδε τοὺς ὑπουργοὺς αὐτοῦ, τινὲς τῶν ὁποίων ἀνήκουν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Μωάμεθ, νὰ συκόνωνται εἰς τὸ μέσον τῶν διαβουλεύσεων, νὰ διακόπτωσι τὸν κύριον αὐτῶν, καὶ ν' ἀποσύρωνται εἰς τὴν ἄκραν τῆς αἰθούσης, διὰ νὰ τελέσωσιν ἱεροπραξίαν τινὰ προσδιωρισμένην. Ὁ βασιλεὺς οὐδέποτε λέγει τί, ἀλλ' ἀκεμένει μετὰ θαυμαστῆς ὑπομονῆς, ἕως νὰ τελειώσωσιν αἱ τοιαῦται δεήσεις.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΔΗΜΩΔΕΙΣ.

Ὀλίγοι μὲν ἤθελαν ὁμολογήσειν αὐτοὶ ἑαυτοὺς δεισιδαίμονας· ἀλλ' ἔτι ὀλιγώτερος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὅσοι δὲν ὑπόκεινται, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, εἰς τὴν ἐπιρροὴν δεισιδαιμονικῶν τρόμων· σχεδὸν πανταχοῦ ἐπικρατεῖ φόβος τις περὶ πραγμάτων ὑπερφυσικῶν. Καὶ αὐτοὶ οἱ τραγώτερον γελῶντες εἰς στοιχεῖα καὶ βορβόλακας ταχύνουν κἀποτε τὸ βῆμα, ἐὰν, κοιμητήριον διαβαίνοντες κατὰ τὴν ζοφερὰν τοῦ μεσονυκτίου ὥραν, ἀκούσωσιν ἦχον τινὰ ἐκ τῶν ἀσυνήθων· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ γαλήνιος καὶ διανοητικὸς φιλόσοφος, τοῦ ὁποίου τὸ λογικὸν περιφρονεῖ πᾶν δεινὸν φαντασιῶδες, ἐνδέχεται κἀποτε νὰ αἰσχυνθῇ ἑαυτὸν, βλέπων ὅτι ἐθριάμβευσε κατὰ τῆς κρίσεως ἡ φαντασία. Τῆς γενικῆς ἐπικρατήσεως τῶν αἰσθημάτων τούτων αἴτιον κυριώτερον εἶναι αἱ λαμβανόμεναι εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐντυπώσεις. Τὰ ἀκουόμενα τότε παραμύθια διεγείρουν πίστιν, ἡ ὁποία φαίνεται μὲν μωρὰ εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο ἐπενεργεῖ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, διὰ παντὸς τοῦ βίου. Παῖδες ὄντες, λαμβάνομεν γενικῶς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας μόλις ἐνιαυτοὶ ἀδυνατοῦν νὰ ἐξαλείψωσιν· εἶναι δὲ λυπηρὸν ὅτι μόλις ὑπάρχει ἓν ἄτομον, τὸ ὁποῖον δὲν δοκιμάζει κἀποτε στιγμιαίαν βάσανον ἀπ' αἰσθήματα πλειότερον ἢ ὀλιγώτερον μὲ δεισιδαιμονίαν βεβαμμένα· ὑπάρχουν δὲ καὶ πάμπολλοι, ἀδίστακτον ἔχοντες πεποίθησιν ὅτι στοιχεῖα καὶ βορβόλακες ἀληθῶς μεσολαβοῦν εἰς τὰ ἀνθρώπινα.

Οἱ μὴ συνειθισμένοι νὰ διαλογίζωνται διατηροῦν πολλάκις ἀμείωτον μέχρι θανάτου τὴν εἰς σημεῖα καὶ τέρατα πίστιν. Οἱ τοιοῦτοι δὲν ἀμφιβάλλουν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἰδεῶν, ὅσας κατὰ τὴν νηπιότητα οἱ γονεῖς αὐτῶν συχνὰ μετεχειρίζοντο διὰ νὰ κυβερνῶσιν αὐτούς. Ποσάκις φοβερίζεται τὸ τέκνον, ὅτι ἐὰν δὲν ἡσυχάσῃ, ἔχει νὰ κλεισθῇ εἰς σκοτεινὸν ταμεῖον, ὅπου βορβόλακες θέλουν ἐλθεῖν νὰ τὸ ἁρπάσωσιν. Ὁποίαν δὲ ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν πρέπει νὰ κοιμνῇ τοιαύτη ἀπειλὴ ἐπὶ τὸν εὔκαμπτον νοῦν! Εἰς τοὺς ἀπερισκέπτους λοιπὸν ἡ δεισιδαιμονία εἶναι ἰσχυρὰ, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τὰ πνεύματά των ἱκανῶς καλλιεργημένα, ὥστε ν' ἀπορρίψωσι τὸ εἰς αὐτὰ ἐπιτεθὲν φορτίον. Οἱ εἰδημονέστεροι, ὅσοι ἔχουν συνήθειαν νὰ ἐξετάζωσι τὰ ἴδιά των αἰσθήματα, καὶ νὰ ἐρευνῶσι τὰς βάσεις τῆς πίστεως αὐτῶν, ἀπαλλάσσονται μὲν ἀπὸ τοὺς ψευδεῖς τούτους φόβους, ἀλλ' ἐν γένει διὰ βίου ὑπόκεινται μέχρι τινὸς εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἰσχυρῶν προλήψεων, ὅσας πρώϊμα ἐποτίσθησαν. Ἡ πίστις εἰς ὑπερφυσικὰ φαινόμενα, μολονότι ὀλιγώτερον γενικὴ τώρα παρ' ὅσον ἦτον ἀρχήτερα, εἶναι μ' ὅλον τοῦτο ὑπόθεσις, περὶ τῆς ὁποίας ἀπαιτοῦν φωτισμὸν πολλῶν ἀνθρώπων τὰ πνεύματα.

Ἂς στοχασθῶμεν πρῶτον τινὰ τῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν ἀσυνήθη, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς κρίνονται ὑπερφυσικὰ, ἐπιδέχονται ὅμως ἐξήγησιν διὰ τῶν τῆς φυσικῆς ἀρχῶν. Εἰς ἐλώδεις τόπους βλέπονται κἀποτε πύριναι σφαῖραι, σκιρτῶσαι τῆδε κἀκεῖσε, μέγαν δὲ φόβον, καὶ πολλάκις καιρίαν ἐπιφέρουσαι βλάβην. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀπάτη, δὲν εἶναι ὀφθαλμοπλανία. Πραγματικῶς βλέπει τις φῶς, ὅπου ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει, ὅστις νὰ κρατῇ αὐτό· ἀγνοῶν δὲ τὰς χημικὰς ἀρχὰς τῶν εὐφλογίστων ἀέρων καὶ τῆς αὐτομάτου ἐμπρήσεως, συμπεραίνει ὅτι πρέπει νὰ ἦναι φάντασμα. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐνδέχεται νὰ πάθῃ αὐτὸς τί, ἢ κάνεῖς γείτων ν' ἀποθάνῃ, καὶ ὁ δεισιδαίμων πληροφορεῖται πάραυτα ὅτι ἔλαβε τοῦτου ὑπερφυσικὴν προδήλωσιν. Ὁ τῆς φυσικῆς ἔμπειρος, ἐκ τοῦ ἐναντίου, δὲν ἤθελε στοχασθῆν ποσῶς φοβερὸν τὸ τοιοῦτο φαινόμενον, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἓν ἀπὸ τὰ τῆς φύσεως περίεργα. Εὐφλόγιστος ἀὴρ, ἐκ τῆς γῆς ἐξερχόμενος, ἀνάπτει αὐτομάτως· ὁ τοὺς ἀέρας δὲ γνωρίζων ἠδύνατο, ὑπάγων εἰς τὸ ἕλος, νὰ γεμίσῃ ἀγγεῖον ἀπὸ τὸν ἀέρα τοῦτον, μετὰ τοῦ ὁποίου νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκον, καὶ νὰ καύσῃ αὐτόν. Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ ἀνάπτει ὁ ἀὴρ ἐπὶ τοῦ ἕλους, ὅπου τὰ πάντα εἶναι υγρά; Γνωστὸν εἶναι, ὅτι πολλάκις καίονται ἀχυρῶνες ὑπὸ χόρτου, βαλλομένου εἰς αὐτοὺς πρὶν ἀρκετὰ ξηρανθῇ. Ὁ χόρτος ἀναφλέγεται ἀφ' ἑαυτοῦ. Ὁμοιοτρόπως, ὁ ἀὴρ οὗτος, ὁ τόσον εὐφλόγιστος, ἐμπορεῖ νὰ ἀνάψῃ, καὶ τῆς ἀδυνάτου αὐτοῦ φλογὸς τὰ ἀθῶα σκιρτήματα νὰ διεγείρωσι τρόμον εἰς ἀμαθεῖς καὶ δεισιδαίμονας χωρικούς.

Τὸ ἀπὸ ξύλα σεσηπότα πολλάκις προερχόμενον φῶς παράγεται ὑπὸ οὐσίας φωσφόρου καλουμένης, οὐσίας ὠφελιμωτάτης ὅταν ἁρμοδίως σκευασθῇ πρὸς χρῆσιν ὑπὸ τῶν χημικῶν. Τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐξαποστέλλει, εἶναι τόσον ὠχρὸν, ὥστε δὲν ἐμπορεῖ τις νὰ ἴδῃ αὐτὸ κατὰ τὴν ἡμέραν, ἀλλ' εὐκόλως διακρίνεται τὴν νύκτα. Μὲ κομμάτιον φωσφόρου ἔγραψέ τις ἐπάνω εἰς τὸν τοῖχον τοῦ κοιτῶνος φίλου τινὸς, 'Ταύτην τὴν νύκτα ἔχεις ν' ἀποθάνῃς.' Τὸ φῶς τοῦ λύχνου ἐμπόδιζεν αὐτὸν τοῦ νὰ παρατηρήσῃ τὸ τοῦ φωσφόρου ἀποτέλεσμα· ἀλλ' εὐθὺς ὅτε ὁ λύχνος ἐσβίσθη, περιέπτατο ἐπὶ τοῦ τοίχου τὸ τοῦ φωσφόρου φῶς. Ἔτυχεν ὅμως νὰ γνωρίζῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν φύσιν τοῦ φωσφόρου, καὶ, γελάσας ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν ἐπιχειρισθεῖσαν ἀπάτην, ἡσύχως ἀπεκοιμήθη. Ἦτον ὅμως κινδυνῶδες καὶ κακὸν τὸ πείραμα· διότι ἀνὴρ εὐαίσθητος καὶ ἀμαθὴς ἠδύνατο καιριώτατα νὰ βλαφθῇ.

Ὁ περιβόητος Ἄγγλος ποιητὴς καὶ μυθιστοριογράφος, Sir Walter Scott, διηγεῖται τὸ ἑπόμενον παράδειγμα τῆς ἐφαρμογῆς φιλοσοφικῶν ἀρχῶν εἰς παραγωγὴν ἀπάτης διαφόρου εἴδους. 'Ὁ ἄρχων παλαιοῦ τινὸς πύργου, ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Οὐγγαρίας, ἀπεφάσισε ποτὲ νὰ κάμῃ συμπόσιον, ἄξιον τοῦ ἰδίου του βαθμοῦ καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ ἀρχαίου οἴκου, εἰς τὸν ὁποῖον διέτριβεν. Οἱ προσκεκλημένοι φυσικὰ ἦσαν πολυάριθμοι· μεταξὺ δ' αὐτῶν ἦτο καὶ παλαιός τις ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ, ἐπίσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν

του. Ὅτε ἤρχισαν νὰ γίνωνται αἱ διὰ τὴν νύκτα ἑτοιμασίαι, εἰδοποιήθη ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι δύσκολον νὰ εὑρεθῇ τόπος εἰς τὸν πύργον διὰ ὅλην τὴν συντροφίαν, ἐκτὸς ἂν ἀπεφάσιζέ τις νὰ πλαγιάσῃ εἰς κοιτῶνα, ὅπου ἐνομίζετο ὅτι ἐσύχναζαν φαντάσματα· ἐπειδὴ δὲ πάντες ἐγνώριζαν ὅτι αὐτὸς ἦτον ὑπεράνω τοιούτων προλήψεων, ἐπρότειναν νὰ λάβῃ τὸ οἴκημα, ὡς ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου κινδυνεύων νὰ μὴ καλοκοιμηθῇ εἰς τοιοῦτον ὕποπτον θάλαμον. Ὁ ἀξιωματικὸς εὐγνωμόνως ἐδέχθη τὴν προτίμησιν· ἀφοῦ δ' ἐμάθεξε τῶν ἡδονῶν τῆς ἐσπέρας, ἐπλαγίασε μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐκδίκησιν ἀπειλῶν καθ' ὁποιουδήποτε, ὅστις ἤθελε ζητήσειν νὰ τοῦ ἐνοχλήσῃ τὴν ἀνάπαυσιν. Ἀφῆκε δὲ ἀναμμένον τὸν λύχνον, κ' ἔθηκε τὰ δύο πιστόλια γεμάτα εἰς τὸ πλάγιον τῆς κλίνης του.

'Μόλις εἶχε κοιμηθῆν μίαν ὥραν, κ' ἐξύπνισεν αὐτὸν σεμνοπρεπὴς ᾠδή. Κυττάζας ἴδεν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ θαλάμου τρεῖς κυρίας τανταστικῶς πράσινα ἐνδεδυμένας, καὶ ψαλλούσας· ἤκουε δ' εὐχαρίστως ὥραν τινά· ἀλλὰ, τέλος, ἐβαρύνθη. "Κυρίαι," εἶπε, "τὸ ᾆσμα εἶναι καλὸν, ἀλλὰ μονότονον· παρακαλῶ, ἀλλάξετε τὸν ἦχον." Αἱ κυρίαι ἐξηκολούθουν ψάλλουσαι. Ἐπέπληξεν αὐτὰς, ἀλλ' ἡ μουσικὴ δὲν διακόπτετο. Ὁ ἀξιωματικὸς ἤρχισε νὰ θυμόνῃ. "Κυρίαι," εἶπε, "τὸ κίνημά σας τοῦτο μὲ φαίνεται παιγνίδιον, σκοπὸν ἔχον νὰ μὲ φοβίσῃ· τὸ κρίνω δὲ ὀχληρὸν, καὶ θέλω σᾶς καταπαύσειν μὲ βίαν." Ταῦτα εἰπὼν, ἤρχισε νὰ χειρομαλάσσῃ τὰ πιστόλιά του. Αἱ κυρίαι ἀκόμη ἔψαλλαν. Ὠργίσθη τότε μὲ τὰ σωστά του. "Πέντε λεπτὰ μόνον θέλω περιμείνειν, ἔπειτα δὲ σκοπεύω νὰ πυροβολήσω ἀδιστάκτως." Τὸ ᾆσμα ἔτι ἐξηκολούθει· τὰ πέντε λεπτὰ ἐξέπνευσαν. "Σᾶς δίδω ἀκόμη καιρὸν," εἶπεν, "ἐνόσῳ ἀριθμῶ εἴκοσι." Τοῦτο ἐνήργησεν ουχὶ μᾶλλον τῶν προτέρων ἀπειλῶν. Ἠρίθμησε λοιπὸν ἕν,—δύο,—τρία, κτλ· ἀλλὰ φθάσας εἰς τὸ τέλος τοῦ εἰρημένου ἀριθμοῦ, καὶ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ πυροβολήσῃ ἐπαναλαβὼν, ἐπρόφερε τοὺς τελευταίους ἀριθμοὺς, δεκαεπτά,—δεκαοκτώ,—δεκαεννέα μὲ ἱκανὰς παύσεις ἐν τῷ μεταξὺ, καὶ μὲ βεβαίωσιν ὅτι τὰ πιστόλια ἦσαν σηκωμένα. Αἱ κυρίαι εἰσέτι ἔψαλλαν. Μόλις ἐπρόφερε τὴν λέξιν εἴκοσι, καὶ ἐπυροβόλησεν ἀμφότερα τὰ πιστόλια κατὰ τῶν μουσικῶν νεανίδων,—ἀλλ' εἰς μάτην, ἡ ψαλμῳδία ἐξηκολούθει. Τρόμος ἐπέπεσε νῦν εἰς τὸν ἀξιωματικὸν, κατὰ συνέπειαν τοῦ ὁποίου ἦτον ἀσθενὴς ὑπὲρ τὰς τρεῖς ἑβδομάδας.

'Τὸ τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου αὐτὸν ἠπάτησαν, ἦτο συντόμως τὸ ἑπόμενον· αἱ ψάλτριαι εὑρίσκοντο εἰς πλησιάζοντα θάλαμον· ἐπυροβόλησε δὲ μόνον εἰς τὴν ἀντανάκλασιν αὐτῶν, ἥτις ἐρίπτετο εἰς τὸν κοιτῶνα, ὅπου ἐκοιμᾶτο, ὑπὸ κοίλου κατόπτρου.'

Εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν τὸ φαινόμενον ὁλόκληρον ἐξηγεῖται διὰ τῶν ἁπλῶν καὶ πασιγνώστων νόμων τῆς τοῦ φωτὸς ἀνταναλάσεως. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀπάτη δὲν ἐξηγεῖτο, μ' ὁποίους λόγους ἠδύνατο ποτὲ ὁ ἄνθρωπος νὰ πληροφορηθῇ, ὅτι ὁ θάλαμος δὲν εἶχε τῳόντι στοιχεῖα; Βέβαια ἤθελεν εἶσθαι ἓν ἀπὸ τὰ πλέον συμπερασματικὰ περὶ βορβολάκων ἱστορήματα. Ἂν ἐσηκόνετο ἀπὸ τὴν κλίνην νὰ ἐξετάσῃ, αἱ κυρίαι ἤθελαν ἁπλῶς συρθῆν ἀπ' ἔμπροσθεν τοῦ κατόπτρου, καὶ τὸ φάντασμα ἤθελε χαθῆν· ἀφοῦ ἐπλαγίαζεν, ἤθελαν πάλιν ἀναλάβειν τὴν θέσιν αὐτῶν, καὶ ἡ ὀπτασία ἤθελε πάλιν φανῆν ἐνώπιόν του.

Κπεται ἡ συνέχεια.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΟΣ.—Μόλις παρῆλθε μία ἑκατονταετηρὶς ἀφοῦ τὰ βάρβαρα ἔθνη τῆς Ἄρκτου κατῴκησαν εἰς τὴν νοτιοκτίραν Εὐρώπην, καὶ ἠφανίσθησαν σχεδὸν ὅλα τὰ ποτελέσματα τῶν Ῥωμαϊκῶν γνώσεων καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ὄχι μόνον αἱ κομψαὶ τέχναι, αἱ τὴν τρυφὴν ὑπηρετοῦσαι, καὶ ὑπ' αὐτῆς διατηρούμεναι, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ τῶν ὠφελίμων τεχνῶν, χωρὶς τὰς ὁποίας μόλις δύναται νὰ ὑπάρξῃ ζωὴ ἀνετική, παρημελήθησαν ἢ ἐχάθησαν. Ἡ φιλολογία, αἱ ἐπιστῆμαι, καὶ ἡ φιλοκαλία ἦσαν λέξεις ὀλίγον εὔχρηστοι κατ' ἐκείνους τοὺς αἰῶνας· καὶ ἂν τυχαίνωσι δὲ κάποτε, ὑπεροχὴ ὡς πρὸς αὐτὰς ἀποδίδεται εἰς ὑποκείμενα καὶ συγγράμματα τόσον εἰκαταφρόνητα, ὥστε φαίνεται ὀλίγον νὰ ἐνοεῖται ἡ ἀληθὴς αὐτῶν σημασία. Ἄνδρες τοῦ ὑψίστου βαθμοῦ, καὶ εἰς τὰς πλέον ἐξόχους θέσεις, δὲν ἠδύναντο νὰ ἀναγινώσκωσιν ἢ νὰ γράφωσι. Πολλοὶ ἐκ τοῦ κλήρου δὲν κατελάμβαναν τὸ ὡρολόγιον, τὸ ὁποῖον καθημέραν ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ ἀπαγγέλλωσι· τινὲς αὐτῶν μόλις ἠδύναντο νὰ τὸ ἀναγινώσκωσιν. Ἡ μνήμη τῶν παρεληλυθότων κατὰ μέγα μέρος ἦτο χαμένη, ἢ διετηρεῖτο εἰς χρονικὰ πλήρη ουτιδανῶν συμβάντων καὶ μεθῶν συναξαριακῶν.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ἐπλάσθη μὲ διάνοιαν πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων· ευδαίμων δὲ ὁ εἰς ζήτησιν αὐτῶν καταγινόμενος. Ἡ ἄγνοια εἶναι φύσει ἀνωφέλητος· ἀλλὰ παντὸς εἴδους γνώσεις ἐμπορεῖν νὰ χρησιμεύσωσιν. Ἡ ἐπιμέλεια γενικῶς ἀνταμείβεται μὲ τοῦ ζητουμένου τὴν ἀνακάλυψιν, κἄποτε δὲ καὶ ἄλλων πολυτιμοτέρων.

Μάθησις ἐσωτερικὴ μᾶς προετοιμάζει διὰ τὴν περὶ τὰ Θεῖκὰ σοφίαν· ἐνῷ δὲ μελετῶμεν τὰ τῆς φύσεως ἔργα, ὁ Θεὸς τῆς φύσεως φανεροῦται εἰς ἡμᾶς· καθότι εἰς νοῦν καλῶς πεπαιδευμένον, 'Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα.'

ΟΡΘΟΓΑΤΟΣ λόγος εἶναι ὅτι οὐδὲν ἀπόλλυται. Ἡ χυνομένη τοῦ ὕδατος ῥανὶς, τὸ καιόμενον τοῦ χαρτίου κλάσμα, τὸ καταγῆς σηπόμενον φυτὸν, πᾶν ὅ,τι χάνεται καὶ λησμονεῖται, ζητεῖ ἐξίσου τὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ τὸ πᾶν ἐκεῖ διατηρεῖται, καθημέραν ἐκεῖθεν εἰς χρῆσιν ἐπαναστρέφον.

Ο ΑΓΝΟΩΝ τὰ δι' ἑαυτὸν χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα εἶναι ἀμαθὴς, ὁ,τιδήποτε ἄλλο καὶ ἂν γνωρίζῃ.

ΤΟ ΗΘΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

Εἷς ἐστὶν ὁ Θεός· αὐτὸς μόνος ἐστίν· ἡμεῖς δὲ γινόμεθα καὶ ἀπογινόμεθα, καὶ καταχρηστικῶς καλούμεθα ὄντα. Εἷς ἐστὶν ὁ ὤν, ἐξ οὗ κατέρχεται εἰς τὸ μέγα σύμπαν ἀένναος ροῦς γινομένων καὶ ἀπογινομένων πλασμάτων· αὐτὸς ἐστὶ τὸ φῶς, ἐξ οὗ ὡς ἀμυδρά τις ἀντίλαμψις ἐπιχέεται εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· αὐτὸς νοῦς ἐστὶ, νοῦς ἥλιος, ὅθεν ἐκπέμπονται, ὡς ἀκτῖνες πόρρωθεν ἐρχόμεναι, οἱ τῆς ἀνθρωπότητος μεγάλοι νόες, οἱ φαίνοντες ὡς φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ κόσμου.

Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται τὴν δόξαν αὐτοῦ. Ἴδε, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ· ποτίζει τὰ ὄρη ἐκ τῶν ὑπερῴων αὐτοῦ· καταφέρει χιόνα ὡς ἔριον, καὶ τὴν ὁμίχλην πάσσει ὡς σποδόν· περικλείει τὰ ὕδατα τῶν ὠκεανῶν εἰς τὸ κοίλωμα τῆς χειρὸς, μετρᾷ διὰ σπιθαμῆς τὴν ἔκτασιν τοῦ παντὸς, καὶ ζυγίζει τὰ βουνὰ εἰς στατῆρα καὶ τὰς νάπας εἰς στάθμην· ἐπιτιμᾷ τοὺς οὐρανοὺς, καὶ οἱ οὐρανοὶ τρέμοντες ἵστανται· διατάττει τὴν καταστροφὴν τῆς κτίσεως, καὶ ἡ κτίσις γίνεται ἀφανὴς, ὡς σκηνὴ σήμερον πηγνυομένη καὶ αὔριον καταλυομένη.

Ἐρωτῶ σε, ὑλιστὰ φιλόσοφε! Σὺ ἔθεσας τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς γῆς, καὶ διὰ σπαρτίου ἐμέτρησας τὰ ὁριά της; Σὲ, ὅτε κατὰ πρῶτον οἱ ἀστέρες συνήχθησαν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, σὲ ὕμνησαν φωνῇ μεγάλῃ; Σὺ ἔκλεισας τὴν θάλασσαν διὰ πυλῶν, ὅτε τὸ πρῶτον βιαίως ἐξέῤῥευσεν ὡς ἐκ κοιλίας μητρός; Σὺ συνέταξας τὸ πρωϊνὸν φέγγος; Οἱ δάκτυλοί σου ἔπλεξαν τὸν δεσμὸν τῶν Πλειάδων; Εἰσδύεις εἰς τὸν πυθμένα τῶν ὠκεανῶν; Ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ κάθησαι; Ἐπὶ τῆς ἀβύσσου περιπατεῖς; Ἀνοίγονται εἰς σὲ περίφοβοι αἱ πύλαι τοῦ θανάτου, καὶ οἱ θυρωροὶ τοῦ ᾅδου βλέποντές σε φρίττουσι; Φιλόσοφε! γνωρίζεις τὸ εὖρος τοῦ οὐρανοῦ; Ἐπίστασαι ποῦ τὸ φῶς αὐλίζεται, ἢ ποῦ διασκεδάζεται; Φιλόσοφε! ἡ τυφλή σου εἱμαρμένη κατ' ἔτος καὶ κατὰ τάξιν ἀποστέλλει πνεῦμα, καὶ ἀνακαινίζει τὴν φύσιν; καλεῖ τὰς ἀστραπὰς, καὶ αὐταὶ ἐξερχόμεναι λέγουσιν, 'Ἰδοὺ ἡμεῖς!' ἢ νεύει πρὸς τοὺς ἀέρας, καὶ αὐτοὶ ἔρχονται; ἢ ἀποπέμπει τοὺς κεραυνοὺς, καὶ αὐτοὶ πορεύονται; ἢ ἐπιβλέπει ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἡ γῆ πυρέσσει; ἢ ἅπτεται τῶν ὀρέων, καὶ τὰ ὄρη καπνίζονται;

Εἷς ἐστὶ λοιπὸν ὁ Θεός· ἰδοὺ ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει ἄνωθεν γεγεννημένος ἐκ πνεύματος, ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ἀθάνατον, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἀκτὶς μία τοῦ ἡλίου τῆς Θεότητος· ἰδοὺ ἡ δευτέρα ἀρχή.

Οὐσῶν ἀληθῶν τῶν δύο τούτων ἀρχῶν, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ συγκοινωνία μεταξὺ τοῦ Ὄντος καὶ τοῦ γινομένου, μεταξὺ τοῦ Πλάστου καὶ τοῦ πλάσματος, μεταξὺ τοῦ κέντρου καὶ τῆς ἀκτῖνος· διότι τότε μόνον ὁ ἄνθρωπος διατηρεῖ τὸν ὕψιστον κρίκον εἰς τὴν ἅλυσιν τῶν ὄντων, καὶ διαφυλάττει τὴν ὁσμὴν, νὰ εἴπω οὕτω, τῶν δακτύλων τοῦ Θεοῦ, ἐξ ὧν ἐδημιουργήθη. Ἀλλὰ τρία τινὰ ὑπάρχουσι τὰ μέσα, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Θεοῦ· ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν, ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὸν πλησίον, καὶ ἡ λατρεία αὐτοῦ πρὸς ἐκείνην τὴν ὑψίστην ἀρετὴν καὶ τελειότητα, ἥτις, καθιστῶσα τὸν ἄνθρωπον πνεῦμα ἁγνὸν καὶ πανάγαθον, τὸν προσεγγίζει εἰς τὸν Θεόν.

Προβῶμεν εἰς ἀνάλυσιν λεπτομερεστέραν.

'Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου.' Πρῶτον ἀξίωμα τῆς συγκοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ· διὰ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὁ ἄνθρωπος ἀνυψοῦται εἰς τὴν θέαν τοῦ ὑπερτάτου δικαίου, τοῦ ὑπερτάτου ἐντελοῦς, τῆς ὑπερτάτης σοφίας, καὶ γινόμενος ἐκ τῶν ἄνω καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν κάτω, βλέπει μετ' οἴκτου τὴν ἀτελῆ τελειότητα τοῦ κόσμου τούτου, τὴν ἄσοφον σοφίαν του, τὴν ἄδικον δικαιοσύνην του, τοὺς ἀνόμους νόμους του.

'Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· ἑπομένως ὁ σὺ μισεῖς ἑτέρῳ μὴ ποιήσῃς, καὶ ὅσα θέλετε ἵνα ποιῶσιν εἰς ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, ποιεῖτε εἰς αὐτούς·' ἰδοὺ τὸ δεύτερον ἀξίωμα. Διὰ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὁ ἄνθρωπος μακρύνεται ἀπὸ πᾶσαν κακίαν· διότι, ἀγαπῶν τὸν ἄλλον ὡς ἑαυτὸν, δὲν τὸν βλάπτει οὔτε διὰ λόγου οὔτε δι' ἔργου, ἀλλὰ μάλιστα τὸν εὐεργετεῖ, καὶ πρὸς αὐτὸν ποιεῖ ὅσα ἀγαθὰ εὔχεται δι' ἑαυτόν. Εἰς ταύτην τὴν ἀρχὴν ἐνυπάρχουσιν ὅλαι συλλήβδην αἱ ἀρεταὶ, τὰς ὁποίας ἐγνώριζον οἱ παλαιοί. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔφερεν ἐπὶ γῆς ἄλλην ἀπόῤῥοιαν Θεότητος, τὴν πρὸ αὐτοῦ ἄγνωστον ὑψίστην ἀρετὴν, καὶ ἐκ τῆς καρδίας του τὴν ἐξέχυσεν εἰς τὸν κόσμον. Διὰ τοῦτο ὡς τρίτον μέσον συγκοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐκήρυξεν εἰς τὴν οἰκουμένην·

'Εἴς ὁποιον σᾶς ῥαπίσῃ ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψατε καὶ τὴν ἀριστερὰν, καὶ εἰς τὸν εἰσάγοντα δίκην διὰ τὸν χιτῶνα ἄφετε καὶ τὸ ἱμάτιον· ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· ἀγαθοποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς, γινόμενοι οὕτως υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, ὅστις τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βλέπει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους· καταστῆτε δὲ τέλειοι, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐστὶ τέλειος.'

Διὰ τούτων τῶν ῥήσεων ὁ ἄνθρωπος ἀποδυόμενος τὸ φιλέκδικον, τὴν μνησικακίαν, καὶ μεταβάλλων τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς κηρὸν ἀγαθότητος τηκόμενον καὶ ῥέοντα, λαμβάνει τὸ βάπτισμα τῆς θείας τελειότητος, γίνεται τύπος Θεότητος φέρων σάρκα, διαμένει ἐν μέσῳ τοῦ ὑλικοῦ τούτου κόσμου πνεῦμα, ὡς ὁ Θεὸς, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ σκότους υἱὸς φωτὸς, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων ἰσάγγελος.

Τοιοῦτον ὑπάρχει τὸ ἁπλοῦν καὶ μέγα φιλοσοφικὸν σύστημα τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ μὲν ἄνθρωπος, παραδεχόμενος τὰς τρεῖς ταύτας ἀρχὰς μερικῶς, τελειοποιεῖται

καθ' ἑκάστην, καὶ βαθμηδὸν ἐξαγιοῦται· ἡ δὲ κοινωνία θεμελιοῦται εἰς στύλους ἰσότητος, δικαιοσύνης, ἐλευθερίας, καὶ φιλότητος· οὐδὲ κυβέρνησις, οὐδὲ δικαστήρια, οὐδὲ στρατοὶ νομίζονται ἀναγκαῖοι· οἱ πόλεμοι τῶν ἐθνῶν, αἱ ἔριδες καὶ αἱ σφαγαὶ τῶν ἰδιωτῶν, ἡ ἄνισος διανομὴ τῆς γῆς εἰς τὰς χεῖρας ὀλίγων, ἡ πενία τῶν πολλῶν, αἱ κοινωνικαὶ δυστυχίαι παύουσι, καὶ ἡ ἀνθρωπότης καθίσταται μία μόνη οἰκογένεια ἐκ μελῶν διαγόντων ἐν ἁρμονίᾳ, εἰρήνῃ, καὶ εὐδαιμονίᾳ, καὶ τὸ πολίτευμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἔχει τρία μόνον ἄρθρα,

1. Ἀγαπήσεις τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου·
2. Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν·
3. Ἀποδυθεὶς τὴν σάρκα καὶ τὰ πάθη της, ἔσῃ πνεῦμα ἁγνὸν καὶ πανάγαθον·

Τὸ πολίτευμα τοῦτο δὲν εἶναι εἰδικὸν δι' ἓν ἔθνος, ἀλλὰ παγκόσμιον· οὐδὲ προσωρινόν, ἀλλ' αἰώνιον· καὶ αἰώνιον, διότι δὲν ὑπάρχει, ὡς τὸ τοῦ Σόλωνος, γεγλυμμένον εἰς στήλας, ὡς τὸ τοῦ Λυκούργου, κεχαραγμένον εἰς χαλκοῦς πίνακας, καὶ ὡς τὸ τοῦ Οὐασιγκτῶνος, γεγραμμένον ἐν χάρτῃ, ἀλλὰ διατελεῖ ἐντετυπωμένον εἰς ὅλας τὰς καρδίας, καὶ καθιερούμενον διὰ θρησκείας, περικλείει ἀμοιβὰς μὲν διὰ τὸν πιστῶς καὶ κατὰ γράμμα φυλάττοντα αὐτό, ποινὰς δὲ διὰ τὸν ἀθετοῦντα καὶ μὴ φυλάττοντα αὐτό.—Π. ΣΟΥΤΣΟΣ.

Ο ΛΟΔΟΒΙΚΟΣ ΚΟΡΝΑΡΟΣ.

Τοῦ Λοδοβίκου Κορνάρου ἡ ἱστορία παρέχει ἓν ἀπὸ τὰ πλέον ἀξιομνημόνευτα παραδείγματα τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης ὡς πρὸς τὴν μακροβιότητα. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐγεννήθη ἐξ εὐπατριδῶν εἰς Βενετίαν τὸ 1467· ἐπὶ νεότητος αὐτοῦ φαίνεται ὅτι ἔπεσεν εἰς κατάχρήσεις, αἵτινες τὸν ἐπροξένησαν πολλὰς καὶ βαρείας νόσους, καὶ κατέστησαν ἐπισφαλῆ καὶ ἀθλίαν τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἐποχὴν εἰδοποιήθη ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς, ὅτι δὲν ὑπῆρχε παρὰ μία μόνη ὁδὸς εἰς ἀνάρρωσιν, τουτέστι, τακτικὴ καὶ μετρία δίαιτα. Ὁ Κόρναρος πάραυτα ἤλλαξε ζωήν· ἀλλὰ, κατὰ πρῶτον, εὑρὼν αὐτὴν δυσάρεστον, δὲν ἐπέμεινε μετὰ σταθερότητος. Ἡ τῶν ἀσθενειῶν ὅμως ἐπιστροφὴ ἐνουθέτησεν αὐτὸν, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ παραβαίνῃ ἀτιμωρητὶ τοὺς περὶ διαίτης νόμους· καὶ, τέλος, ἐστερεώθη ἀκλινῶς εἰς ὁδὸν ἐγκρατείας, τὴν ὁποίαν βαδίζων ἀπηλλάχθη τῶν νόσων αὐτοῦ, καὶ ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν ἐννενηκονταοκτὼ χρόνων, ὑγιὴς τὸ σῶμα, γαλήνιος δὲ καὶ ἱλαρὸς τὸ πνεῦμα.

Διὰ νὰ λάβῃ ὁ ἀναγνώστης ἰδέαν τῆς μικρᾶς ποσότητος τοῦ φαγητοῦ, τὸ ὁποῖον ὁ Κόρναρος ἐξώδευεν, ἐμποροῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν ὅσα περὶ ἑαυτοῦ ἱστορεῖ, ὅτι, ὢν ἑβδομηκονταοκτὼ χρόνων ἡλικίας, παρεκινήθη ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τῶν ἰατρῶν καὶ τὴν καθημερινὴν ἐνόχλησιν τῶν φίλων, νὰ προσθέσῃ μικρόν τι εἰς τὸ σύνηθες φειδωλότατον μέτρον τῆς τροφῆς του. Πολὺν καιρὸν ἀντεστέκετο, λέγων τὴν Ἰταλικὴν παροιμίαν, 'Ὁ θέλων νὰ φάγῃ πολλὰ, ἀς τρώγῃ ὀλίγον· ἐπειδὴ μὲ τὴν ὀλιγοφαγίαν μακρύνεται ἡ ζωή.' Μ' ὅλον τοῦτο, λέγει, 'Διὰ ν' ἀποφύγω τὸ πεῖσμα, καὶ νὰ εὐχαριστήσω τοὺς φίλους μου, ὑπέκλινα τέλος, καὶ ἀρῆκα ν' αὐξηθῇ ἡ ποσότης τοῦ φαγητοῦ μου, πλὴν δύο μόνον ουγγίας. Διότι, ἐνῷ ἀρχήτερα τὸ μέτρον τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς μου, δηλαδὴ, τοῦ ἄρτου, τῶν αὐγῶν, τοῦ κρέατος, καὶ τοῦ ζωμοῦ, ἦτο δώδεκα ουγγίαι σωστὰ ζυγισμέναι, ηὔξησα τὴν ποσότητα δύο ουγγίας· καὶ τὸ μέτρον τοῦ ποτοῦ μου, τὸ ὁποῖον ἀρχήτερα ἦτο δεκατέσσαρες ουγγίαι, τὸ ἔκαμα δεκαέξ. Ἡ προσθήκη αὕτη,' ἐξακολουθεῖ λέγων, 'ἐπενήργησεν εἰς ἐμὲ τοσοῦτον, ὥστε ἀντὶ εὐθύμου καὶ ἱλαροῦ ἀνδρὸς ἔγινα μελαγχολικὸς καὶ χολερικὸς, καὶ τὰ πάντα μὲ ἠνώχλουν· οὔτε ἤξευρα τί ἔπραττα ἢ τί ἔλεγα. Τὴν δωδεκάτην ἡμέραν, μ' ἐπίασε πόνος εἰς τὸ πλευρὸν, ὅστις μ' ἐκράτει εἰκοσιδύο ὥρας. Κατόπιν αὐτοῦ ἦλθε φοβερὸς πυρετὸς, ὅστις διήρκεσε τριάκοντα πέντε ἡμερονύκτια, μολονότι μετὰ τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν ἠλαττοῦτο ὁλονέν· ἐκτὸς τούτων, δὲν ἠμπόρουν νὰ κοιμῶμαι οὔτε δι' ἓν τετάρτημόριον τῆς ὥρας· ὅθεν καὶ μὲ ἀπεφάσισαν οἱ ἰατροί. Μ' ὅλον τοῦτο, ἐγὼ, χάριτι θείᾳ, ἰάτρευσα αὐτὸς ἐμαυτὸν, ἐπανελθὼν εἰς τὴν προτέραν μου δίαιταν, ἂν καὶ τώρα ἤμην ἑβδομήκοντα ὀκτὼ χρόνων, καὶ τὸ σῶμά μου ὑπερβολικὰ ἰσχνὸν, καὶ ἡ ὥρα τοῦ ἐνιαυτοῦ χειμὼν, καὶ ὁ ἀὴρ ψυχρότατος· εἶμαι δὲ πεπεισμένος, ὅτι, μετὰ Θεὸν, τίποτε ἄλλο δὲν μ' ἐβοήθησε παρὰ ὁ ἀκριβὴς κανὼν, τὸν ὁποῖον τόσον καιρὸν εἶχα πιστῶς ἀκολουθήσειν.'

Διὰ νὰ δείξῃ πόσον ὠφελεῖ ὁ ἐγκρατὴς βίος εἰς κτυπήματα καὶ πληγὰς, διηγεῖται συμφοράν, ἡ ὁποία τὸν ἔτυχεν ἐπὶ τῆς γεροντικῆς ἡλικίας του. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἡ ἅμαξά του ἀνετράπη, ὥστε ἱκανὸν δρόμον ἐσύρετο κατὰ γῆς ὑπὸ τῶν ἵππων. Ἡ κεφαλὴ, οἱ βραχίονες, ὅλον τὸ σῶμά του, ἐτραυματίσθησαν πολὺ, καὶ μία τῶν πτερνῶν ἐξηρθρώθη. Ἀφοῦ μετεφέρθη εἰς τὸν οἶκον, ἰδόντες αὐτὸν οἱ ἰατροὶ πολὺ βεβλαμμένον, τὸ ἐστοχάσθησαν ἀδύνατον νὰ ζήσῃ τρεῖς ἡμέρας· ἀλλ' ἀφοῦ ἐπῆρεν αἷμα, καὶ μετεχειρίσθη ὀλίγα καθάρσια, ἀνέλαβε ταχέως τὴν ὑγείαν καὶ δύναμιν αὐτοῦ.

Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ὅτι ἡ ἄκρα τοῦ Κορνάρου ἀποχὴ δὲν συνέβαλε ποσῶς νὰ καταστήσῃ αὐτὸν δύσκολον ἢ μελαγχολικόν. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, μεγάλως ἐχαίρετο τοῦ βίου τὰς ἀθῶας ἡδονάς. Λέγει περὶ ἑαυτοῦ, 'Πάντοτε εἶμαι ἱλαρὸς, εὔθυμος, καὶ εὐχαριστημένος, ἐλεύθερος πάσης ταραχῆς καὶ παντὸς θορυβώδους διαλογισμοῦ, ἀντὶ τῶν ὁποίων χαρὰ καὶ εἰρήνη κατοικοῦν εἰς τὴν καρδίαν μου. Δὲν βαρύνομαι τὴν ζωὴν, ἀλλὰ μάλιστα διάγω αὐτὴν μετ' ἄκρας ἀγαλλιάσεως. Συνομιλῶ μὲ προκομμένους ἄνδρας, ὑπερόχους τὸ πνεῦμα, τὴν μάθησιν, τὴν διαγωγὴν, καὶ ἄλλας ἀρετάς. Ὅταν μὲ λείπῃ αὐτῶν ἡ συναναστροφὴ, δίδομαι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν σοφοῦ τινὸς βιβλίου, ἔπειτα δὲ

εἰς τὸ γράφειν, προσπαθῶν κατὰ πάντα νὰ γίνωμαι ὠφέλιμος καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν δυνάμεών μου. Ἐσεμνύνετο πολὺ ὅτι ἔμενεν εἰς αὐτὸν τόση ζωηρότης τοῦ πνεύματος, ὥστε εἰς ἡλικίαν ὀγδοήκοντα τριῶν ἐτῶν συνέγραψε κωμῳδίαν, 'πλήρη εὐθυμίας καὶ ἀστειότητος.' Ἀναφέρει τὰς ὁποίας ἔκαμνε περιηγήσεις διὰ νὰ βλέπῃ τοὺς φίλους του, καὶ νὰ συνδιαλέγεται μὲ τοὺς ἐμπείρους πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης —ἀρχιτέκτονας, ζωγράφους, ἀγαλματοποιοὺς, μουσικοὺς, ἀκόμη δὲ καὶ γεωργούς. Ὁμιλεῖ μὲ πολλὴν εὐαρέσκειαν περὶ τῶν ἐπισκέψεων εἰς τὰς διαφόρους κατοικίας του, καὶ τῆς φιλοκαλίας καὶ ἐμπειρίας αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ τὰς βελτιόνῃ. Περὶ μιᾶς ἐξαιρέτως τῶν κατοικιῶν τούτων λέγει, 'Ἄλλοτε καταφεύγω εἰς οἰκόν μου, τοποθετημένον εἰς τὴν κοιλάδα, ὅστις εἶναι ἀληθῶς ὡραιότατος, ἐπειδὴ πολλοὶ δρόμοι αὐτοῦ εἶναι οὕτω διατεταγμένοι, ὥστε, συνερχόμενοι ἅπαντες τελειόνουν εἰς τερπνόν τι μέρος γῆς, κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται ἁρμόδιός τις ἐκκλησία. Ὁ τόπος οὗτος βρέχεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Βρέντα, ἀμφοτέρωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν μεγάλοι καὶ καρποφόροι ἀγροὶ, καλῶς κοπρισμένοι, καὶ καλλωπισμένοι μὲ πολλὰς κατοικίας. Ἀρχήτερα τὸ πρᾶγμα εἶχε πάντῃ ἀλλέως, καθότι ὁ τόπος ἦτον ἑλώδης καὶ νοσώδης, προσφυέστερος εἰς κτήνη παρ' εἰς ἀνθρώπους· ἀλλ' ἐξήρανα τὴν γῆν, κ' ἔκαμα καλὸν τὸν ἀέρα· τούτου δὲ γενομένου, συνέρρευσαν ἐκεῖ ἄνθρωποι, καὶ ᾠκοδόμησαν ἐπιτυχῶς. Τοιουτοτρόπως ἔφθασεν ὁ τόπος εἰς τὴν ὁποίαν τώρα βλέπομεν αὐτὸν ἐντέλειαν· ὥστε ἀληθῶς δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι καὶ ναὸν ἔδωκα εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἀνθρώπους νὰ τὸν λατρεύωσιν ἐντὸς αὐτοῦ· ἡ μνήμη τοῦ ὁποίου μὲ εἶναι τερπνοτάτη.' Ἀλλαχοῦ δὲ λέγει περὶ ἑαυτοῦ, 'Διὰ νὰ μὴ λείψῃ τοῦ γήρατός μου κάμμία εὐχαρίστησις, ἀγάλλομαι καθ' ἡμέραν ἀναπολῶν τὴν ἀθανασίαν, τὴν ὁποίαν στοχάζομαι ὅτι βλέπω εἰς τὴν διαδοχὴν τῶν ἀπογόνων μου. Διότι, ὁσάκις ἐπιστρέφω εἰς τὸν οἶκον, εὑρίσκω ἕνδεκα ἐγγόνους, ὅλους τέκνα ἑνὸς πατρὸς καὶ μιᾶς μητρός· ὅλους εἰς καλὴν ὑγείαν· ὅλους, καθόσον δύναμαι νὰ διακρίνω, εὐμαθεῖς καὶ χρηστοήθεις. Πολλάκις μὲ διασκεδάζει ἡ ψαλμῳδία των· μάλιστα δὲ καὶ ψάλλω μετ' αὐτῶν, ἐπειδὴ ἔχω φωνὴν τρανωτέραν καὶ καθαρωτέραν παρ' ὅσον ἦτο ποτὲ ἀρχήτερα ἐπὶ ζωῆς μου. Ταῦτα εἶναι αἱ ἀγαλλιάσεις καὶ παραμυθίαι τοῦ γήρατός μου· ὅθεν φαίνεται, τολμῶ εἰπεῖν, ὅτι δὲν διάγω νεκρὸν, δύσκολον, καὶ μελαγχολικὸν βίον, ἀλλὰ ζῶντα, δραστήριον καὶ τερπνὸν, τὸν ὁποῖον δὲν ἤθελα ποτὲ ἀνταλλάξειν μὲ τὸν πλέον εὐρωστον ἀπὸ τοὺς νέους ἐκείνους, οἵτινες εὐφραίνονται ἡδυπαθοῦντες· ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτι ὑπόκεινται εἰς χιλίας νόσους καὶ χιλίων εἰδῶν θανάτους.'

Ἀπηνθίσαμεν τὰ ἀνωτέρω ἐκ τῶν περὶ ἐγκρατοῦς ζωῆς διαφόρων λόγων τοῦ Κορνάρου· τὸν τελευταῖον,—διαλαμβάνοντα ζωηρὰν περιγραφὴν τῆς ὑγείας, εὐρωστίας, κ' ἐντελοῦς χρήσεως τῶν αἰσθητηρίων αὐτοῦ εἰς ἔσχατον γῆρας,—ἔγραψεν ἐννενήκοντα ἑνὸς χρόνου ἡλικίας. Ὁ ἐνάρετος καὶ εὐδαίμων γέρων ἐξέπνευσε χωρὶς πόνον, βαθμηδὸν παρακμάσας, Ἀπριλίου 26ην, 1566, εἰς τὸ ἐννενηκοστὸν ὄγδοον ἔτος τῆς ἐγκρατοῦς ζωῆς του.

Η ΠΟΜΠΗΙΟΥΠΟΛΙΣ.

Η Πομπηιουπολις κατεστράφη δι' ἐκρήξεως τοῦ Βεσουβίου τὸ 79 ἀπὸ Χριστοῦ ἔτος. Εἶναι δὲ τῳόντι θαυμάσιον, ὅτι τόσους αἰῶνας ἔμενε κεκαλυμμένη, καὶ ὅτι τόσον πολὺν χρόνον καὶ τόσον σημαντικῶς ἔσφαλλαν ὡς πρὸς τὴν θέσιν αὐτῆς οἱ ἀρχαιολόγοι καὶ οἱ σοφοί. Πολλαχοῦ ἐρειπίων σωροὶ, καὶ μέρη τῶν κεχωμένων θεάτρων, ναῶν, καὶ οἴκων, ἦσαν μόλις δύο πόδας ὑπὸ τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν· ἀδιακόπως ἐξώρυτταν οἱ χωρικοὶ κομμάτια εἰργασμένου μαρμάρου, καὶ ἄλλας ἀρχαιότητας· τῇδε κἀκεῖσε εἶχαν ἐκσκεπάσειν καὶ τὰ τῆς πόλεως ἐξώτερα τείχη· ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο, δὲν ἐμάντευαν τί ἐκάλυπτεν ὁ ἔμπροσθεν αὐτῶν παράξενος, μεμονωμένος σωρὸς στάκτης, χώματος, καὶ κισσήρεως. Ὑπάρχει δὲ καί τι ἄλλο, τὸ ὁποῖον ἀκόμη περισσότερον μᾶς κάμνει νὰ θαυμάζωμεν ὅτι τόσους χρόνους ἔμενε κεκρυμμένη ἡ Πομπηϊούπολις. Ἀρχίζουσα ἐκ τοῦ ποταμοῦ Σάρνου, διαπερνᾷ τὴν πόλιν διώρυξ ὑπόγειος, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα βλέπονται σκοτεινῶς πως καὶ σιωπηλῶς ῥέοντα ὑπὸ τὸν ναὸν τῆς Ἴσιδος. Λέγεται δὲ ὅτι ἐξωρύχθη πρὸς τὰ μέσα τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, διὰ νὰ φέρῃ γλυκὺ νερὸν εἰς τὴν γειτνιάζουσαν πόλιν Torre dell' Annunziata· πιθανὸν νὰ ἔτρεχε καὶ τὸ πάλαι εἰς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Ἀλλ' ἐξορύττοντες, ἢ καθαρίζοντες τὴν διώρυγα ταύτην, ἀνάγκη πᾶσα νὰ διέβαιναν οἱ ἐργάται ὑποκάτω τῆς Πομπηϊουπόλεως ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν.

Πᾶς ὁ τὰ τείχη τῆς πόλεως περιερχόμενος, καὶ βλέπων τὸν ἐπ' αὐτῆς σωρὸν ἡφαιστείου ὕλης, πιστεύει σχεδὸν ὅτι χεὶρ ἀνθρωπίνη ἐπίτηδες τὴν παρέχωσε, μετακομίσασα καὶ ἐπιρρίψασα τὰς ἡφαιστείους ὕλας. Αἱ ὕλαι αὗται δὲν εὑρίσκονται κατ' οὐδεμίαν διεύθυνσιν ἐπέκεινα τῆς πόλεως ἐξηπλωμέναι ἐπὶ τῆς ὡραίας πεδιάδος, ἥτις βαθμηδὸν κλίνει πρὸς τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως. Τόσον περιωρισμένη ἦτον ἡ ἡφαίστειος ἔκρηξις κατὰ τὸν δρόμον ἢ τὴν πτῶσιν αὐτῆς, ὥστε τὴν Πομπηϊούπολιν μόνον ἔχωσε· διότι ἡ καταβᾶσα εἰς τὰ πέριξ βροχὴ στάκτης καὶ κισσήρεως ὀλίγην βέβαια ἔκαμε διαφορὰν ὡς πρὸς τὸ ὕψωμα τῆς πεδιάδος.

Εἰς πόλεις, τεθαμμένας ἐντὸς εἰς λάβαν, καθὼς ἡ Ἡράκλεια, εὐκόλως παρατηρεῖ τις καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πρόοδον τῆς καταστροφῆς. Δύναται ν' ἀκολουθήσῃ τὴν μέλαιναν, πεπωρωμένην λάβαν ἀπὸ τὸν κῶνον τοῦ ὄρους ἕως εἰς τὴν θάλασσαν, τῆς ὁποίας καὶ μεταποτίζει πολλάκις τὰ ὕδατα εἰς πολλῶν σταδίων ἔκτασιν· ὅσοι δέ ποτε ἴδαν τὴν λάβαν εἰς τὴν ὑγρὰν αὐτῆς κατάστασιν, ὁπόταν ῥέῃ ὡς ποταμὸς διαλελυμένου σιδήρου, ἐμποροῦν διαμιᾶς νὰ ἐννοήσωσι πῶς ἤθελε χώσειν πᾶν τὸ εἰς τὸν δρόμον αὐτῆς. Συγκεχυμένας

ἰδίας ἔχουν πολλάκις οἱ μὴ ἐπισκεφθέντες τοὺς ἀξιολόγους τόπους τούτους ὡς πρὸς τὴν ὕλην τὴν καλύπτουσαν τὴν Πομπηϊούπολιν καὶ Ἡράκλειαν· φαντάζονται ὅτι ἀμφότεραι ἐσκεπάσθησαν ὑπὸ λάβας. Ἡ μὲν Ἡράκλεια κατ' ἀλήθειαν ἔπαθε τοῦτο, καὶ ἡ ἐργασία τοῦ ἐξορύττειν ἐκεῖ ὡμοίαζε σκάψιμον εἰς λιθοτομίαν σκληροτάτης πέτρας. Ἡ κατάβασις εἰς τοὺς καθαρισθέντας τόπους εἶναι ὡς ἡ κατάβασις εἰς λατόμιον ἢ μεταλλεῖον· εὑρίσκεσαι δὲ πάντοτε ὑπὸ γῆν, ἀπὸ λαμπάδας φωτιζόμενος. Τὴν δὲ Πομπηϊούπολιν ἐπεκάλυψεν ἀραιὰ λάσπη, κίσσηρις, καὶ στάκτη, ἐπὶ τῶν ὁποίων, προϊόντος τοῦ χρόνου, συνήχθη φυτικὴ γῆ. Ὑπὸ τὸ ἄβαθον τοῦτο χῶμα, τὸ πᾶν εἶναι εὔθρυπτον, καὶ τὸ σκάψιμον εὔκολον. Ἡ ἀνασκαπτομένη ὕλη μεταφέρεται ἐπὶ ἁμαξῶν, καὶ ῥίπτεται ἔξω τῆς πόλεως· ὁπόταν δ' ἐξακολουθῇ δραστηρίως ἡ ἐργασία, ἐνῷ ἅμαξαι ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης ἀπομακρύνονται πλήρεις χωμάτων, βλέπει τις νὰ προβάλλωσιν οἶκοι ἀκέραιοι, τῶν στεγῶν ἐξαιρουμένων, αἵτινες σχεδὸν πάντοτε εἶναι μέσα κρημνισμέναι, ὥστε βαθμηδὸν ἀνοίγεται ὁδὸς ὁλόκληρος εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἢ τὰς ῥανίδας τῆς βροχῆς, ἀπαράλλακτα καθὼς αἱ ὁδοὶ ὁποιασδήποτε κατοικουμένης πόλεως. Εἶναι δὲ περίεργον νὰ παρατηρῇ τις, καθόσον ἀπομακρύνεται ἡ ἡφαίστειος ὕλη, ὅτι αἱ οἰκίαι ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἶναι κτισμέναι ἀπὸ λάβαν, τὸ ἀρχαιότερον προϊὸν τοῦ αὐτοῦ Βεσουβίου, αἱ ὑστερώτεραι τοῦ ὁποίου ἐκρήξεις παρέχωσαν καὶ διὰ τόσους αἰῶνας εἶχαν κεκρυμμένην τὴν Πομπηϊούπολιν.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1822, ἴδα τὴν Πομπηϊούπολιν μετ' ὀλίγας μόνον ἡμέρας ἀφοῦ συνέβη μία τῶν πλέον μεγαλοπρεπῶν ἐκρήξεων τοῦ Βεσουβίου. Τὸν πρὸς αὐτὴν δρόμον μας ἐκάλυπτε κίσσηρις, καί τις λεπτὴ σταχτόχροος κόνις, ἀποῤῥιφθεῖσα ἐκ τοῦ ὄρους, περὶ τὴν βάσιν τοῦ ὁποίου ἐστρεφόμεθα. Εἰς πολλὰ μέρη τὸ κάλυμμα τοῦτο εἶχε πλέον παρ' ἑνὸς ποδὸς βάθος, ἀλλ' ἦτο γενικῶς ἴσα ἐξηπλωμένον, μὴ ὂν συσσωρευμένον εἰς κάνένα τόπον ἰδιαίτερον. Ἐνῷ ἐζευγηλατοῦσαμεν εἰς τὴν Πομπηϊούπολιν, οἱ τῆς ἁμάξης τροχοὶ ἔθραυαν τὴν ὕλην ταύτην· ἦτο δὲ καθισμένη εἰς τὰς ἄκρας τῶν τοίχων, καὶ εἰς τὰς ὀλίγας ὀροφάς, ὅσας ἡ Νεαπολιτικὴ διοίκησις εἶχεν ἐκ νέου οἰκοδομήσειν· ἔκειτο δακτύλους παχεῖα εἰς τὰς κορυφὰς παντὸς στύλου τῶν ἀρχαίων ναῶν· ἐκάλυπτεν ὅλα τὰ πατώματα τῶν ἀστέγων οἴκων, καὶ ἀπέκρυπτε τὰς ψηφίδας. Εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, ὅπου ἐκαθίσαμεν διὰ νὰ γευθῶμεν, ἠναγκάσθημεν νὰ βάλωμεν τοὺς ὁδηγοὺς νὰ καθαρίσωσι τὸ μέρος μὲ πτυάρια, διότι παντοῦ ἦτον ὁ κονιορτός. Θεωροῦντες ἐκ τῶν ἀνωτέρων τοίχων τοῦ ἀμφιθεάτρου, ἴδαμεν τὴν χώραν ὁλόκληρον ἐσκεπασμένην μὲ αὐτήν· δένδρα καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ ἦσαν κεκαλυμμένα μὲ τὸ ὠχρολευκόφαιον κονίαμα, τὸ ὁποῖον καὶ δὲν ἔγινεν ἄφαντον ἐκτὸς μετὰ πολλοὺς μῆνας.

Ἀμαθεῖς τινὲς εἰς τὴν Νεάπολιν διϊσχυρίζοντο ὅτι ἡ λεπτὴ αὕτη στάκτη, ἡ κόνις, περιεῖχε χρυσόν! Ἤρχισαν λοιπὸν οἱ Νεαπολῖται νὰ τὴν συνάγωσι· χρυσὸν μὲν δὲν ἐπέτυχαν, ἀλλὰ τὴν εὑρῆκαν ἐξαίρετον διὰ τὸν καθαρισμὸν καὶ τὴν στίλβωσιν τοῦ ἀργύρου.

Ἡ κόνις αὕτη ἐξηκολούθει νὰ ἐκπέμπεται τοῦ ὄρους πολλὰς ἡμέρας μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐκρήξεως. Μίαν φορὰν κατεστόλισε κ' ἐμὲ τὸν ἴδιον. Ἐνῷ ἵππευα ἐπὶ τοῦ εἰς Ποσίλιππον δρόμου, ἤρχισε νὰ βρέχῃ· ἡ δὲ βροχὴ κατεβίβασε καὶ συνέπηξε τὸν κονιορτόν, ὅστις, καθίσας ἐπὶ τῶν μαύρων μου φορεμάτων, μ' ἔκαμε νὰ φαίνωμαι ὡς νὰ εἶχα κυλισθῆν μέσα εἰς γύψον. Ἔμαθα δὲ καὶ παρά τινος φίλου μου, ἀξιωματικοῦ εἰς τὸ ναυτικὸν, ὅτι εἶχε πέσειν μετὰ βροχῆς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου του, τριακόσια ἕως τετρακόσια μίλια μακρὰν εὑρισκομένου τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ ὄρους Βεσουβίου.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΥ.

Ο ΠΡΩΗΝ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως Φερδινάνδος, τόσον ἐγνωσμένος εἰς ἅπαντας ὡς μονάρχης Λαζαρόνος, καὶ ὡς ἕνας τῶν πλέον ἀγραμμάτων, ὀκνηρῶν, καὶ ἀπερισκέπτων ἀνθρώπων τῆς Εὐρώπης, ἦτο καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν τόσον ἀφιερωμένος εἰς τὰς ἡδονὰς τοῦ κυνηγίου, ὥστε μόλις δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι διελογίζετο ποτὲ περί τινος ἄλλου πράγματος. Ὁπότε τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα δευτέραν φορὰν ἐπλησίαζαν εἰς τὰ σύνορά του, μὲ σκοπὸν ἐκ δευτέρου νὰ τὸν διώξωσιν ἀπὸ τὴν ὡραίαν αὐτοῦ ἐπικράτειαν, συνεκροτήθη μέγα συμβούλιον εἰς τὸ Πορτίκι (Portici), διὰ νὰ γένῃ σκέψις καὶ ἀπόφασις περὶ τοῦ πρακτέου εἰς μίαν τόσον δεινὴν κρίσιν. Ἡ βασίλισσα, Καρολίνα ἡ ἐκ τῆς Ἀουστρίας, ἡ τόσον δραστηρία ὅσον ὁ σύζυγος αὐτῆς ἦτον ἀδρανής, προέδρευε πάντοτε εἰς τὸ βουλευτήριον. Τὴν ἡμέραν ταύτην, τόσον μεγάλου κινδύνου ἐπαπειλοῦντος, αἱ διαβουλεύσεις φυσικὰ ἦσαν καὶ σπουδαῖαι καὶ μακροχρόνιοι. Ὁ βασιλεὺς ἔχασε τὴν ὑπομονήν· ἀφοῦ δὲ, κατ' ἐπανάληψιν κυττάξας ἔξω τοῦ παραθύρου, ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ καιρὸς ἦτον ἁρμόδιος διὰ κυνήγιον, σηκωθεὶς, ὡμίλησεν οὕτω· 'Καρολίνα, τί λέγεις νὰ κάμωμεν; Ἐὰν πρέπῃ νὰ φύγωμεν, ἂς φεύγωμεν· ἀλλ' ἂν πρέπῃ νὰ σταθῶμεν, εἰπέ με το, διὰ νὰ ὑπάγω εἰς τὸ κυνήγιον!'

Μετά τινας χρόνους, ὁπότε δὲν εἶχε πλέον σύζυγον νὰ τελειόνῃ τὰς ὑποθέσεις του, ἄφινε τὸ βουλευτήριον, ὅσον καὶ ἂν ἦτο σπουδαῖον καὶ κατεπεῖγον τὸ συζητούμενον, ἅμα ἤκουε τὸ ὡρολόγιον νὰ κτυπᾷ δώδεκα, ὥραν συνήθη τοῦ γεύματος, λέγων κοινῶς εἰς τοὺς ὑπουργούς του, ἐνῷ ἐσηκόνετο, 'Κύριοι, τὰ μακαρόνια θέλουν κρυώσειν!'

Ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος,—γράφει Ἄγγλος τις,—μὲ ἡδίωσεν ἀκροάσεως εἰς ἓν ἀπὸ τὰ μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ παλάτια, ὀλίγας ἑβδομάδας πρὶν ἀποθάνῃ. Σκοπός μου ἦτο νὰ παρουσιάσω εἰς αὐτὸν ἔγγραφά τινα, διαλαμβάνοντα ἔκθεσιν ἀξιόλογον περὶ τοῦ τῆς Μεσσήνης

ἐμπορίου· ἐπειδὴ δὲ ἦτο πασίγνωστον ὅτι ποτὲ δὲν ἀνεγίνωσκε τὰ εἰς αὐτὸν ἐγχειριζόμενα, συνεβουλεύθην νὰ τὸν γνωστοποιήσω διὰ ζώσης φωνῆς τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ἐγγράφων. Μὲ ὑπεδέχθη πολὺ συγκαταβατικῶς, σχεδὸν ἐμπορῶ νὰ εἴπω εὐμενῶς, καὶ δύο ἢ τρεῖς στιγμὰς ἔδιδε προσοχήν τινα εἰς τοὺς λόγους μου. Ἀλλ' αἰφνιδίως, τόνομά μου, τὸ ὁποῖον ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὸν ἔγγραφον ὁ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος, ὁ τὴν εἴσοδόν μου προμηθεύσας, εἴλκυσε τοὺς διαλογισμούς του, καὶ διακόπτων τὴν ὁμιλίαν μου περὶ τοῦ ἀτελοῦς λιμένος τῆς Μεσσήνης καὶ τῶν εἰς ξένους ἐμπόρους βεβαιωμένων δικαιωμάτων, μὲ ἠρώτησεν ἂν ἤμην συγγενὴς τοῦ στρατηγοῦ———,ὅστις εἶχεν ὑπάγειν μετὰ τοῦ στρατεύματός μας εἰς τὴν Σικελίαν, ἐνῷ οἱ Γάλλοι κατεῖχαν τὴν Νεάπολιν. Ἀποκριθέντος ἐμοῦ ὅτι δὲν εἶχα τὴν τιμὴν τοιαύτης συγγενείας, εἶπεν ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης, 'Ἄ! ἦτον ἀξιόλογος ἄνθρωπος! Τί κυνηγός! τί κυνηγός!' ἀφοῦ δ' ἅπαξ ἐμβῆκεν εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ ὑπόθεσιν, ἐφανταζόμην ὅτι τὸν ἔβλεπα νὰ συλλογίζεται μᾶλλον περὶ αὐτῆς παρὰ περὶ τῶν ὅσα ἐγὼ τὸν ἱστοροῦσα. Μὲ ἤκουσεν ὅμως μέχρι τέλους, καὶ πιστεύω ὅτι ἤθελε πράξειν κατὰ τὸ ζήτημά μου, ἐὰν δὲν ἀπέθνησκε μετὰ τόσον βραχὺ χρόνου διάστημα. Τὴν ὥραν ἐκείνην ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὰ δάση διὰ κυνήγιον. Ἐμβαίνοντα εἰς τὸν θάλαμον, ἔλειψεν ὀλίγον νὰ μὲ ἀνατρέψωσι δύο εὐμεγέθεις Ἱσπανοὶ κύνες ἀπὸ τοὺς λεγομένους δείκτας, οἵτινες ἔδραμαν εἰς τὸ μέσον τῶν σκελῶν μου· καὶ κατὰ τὸ διάστημα δὲ τῆς συνομιλίας, οἱ εὐνοούμενοι οὗτοι σύντροφοι μὲ ἠνώχλουν ἔτι μᾶλλον, σκιρτῶντες ἔμπροσθέν μου· εἰς δ' αὐτῶν ἐπήδησεν εἰς τὸν κράββατον τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος, εὑρισκόμενον εἰς ἐνδότερον τινὰ θάλαμον, καὶ φαινόμενον ποταπώτατον. Ὁ μεγαλοπρεπὴς θάλαμος, εἰς τὸν ὁποῖον μὲ ὑπεδέχθη, δὲν εἶχεν ἔπιπλα νὰ καυχηθῇ. Τὰ ἐπιφανέστερα εἰς αὐτὸν ἀντικείμενα ἦσαν ζεῦγος ὑποδημάτων τῆς λάσπης, τὰ ὁποῖα μετεχειρίζετο εἰς τὴν κυνηγεσίαν τῶν σκολοπάκων, δύο τουφέκια εἰς μίαν γωνίαν, μία πυριτοθήκη, σκεπάρνιόν τι ἐπὶ μεταξωτῆς καθέκλας, καὶ ἄλλα τινὰ ὁμοιοειδῆ. Ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ἐφοροῦσε λευκόφαιον ἱμάτιον, λευκόφαιον ἐσωκάρδιον, καὶ λευκόφαια βρακία, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχε συρμένον, ἕως εἰς τὰ γόνατα, ζευγάριον χονδρῶν μελαγχροίνων μαλλίνων καλτῶν, τοιαύτας ὁποίας γενικῶς φοραίνουν τὸ καλοκαίριον οἱ ὀρνιθοθῆραι τῆς Νεαπόλεως. Ἔστεκε δὲ μεταξὺ δύο παραθύρων, ἔχων τὴν μίαν αὐτοῦ χεῖρα ἐπεστηριγμένην εἰς μαρμαρίνην τράπεζαν. Παρετήρησα ὅτι αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἦσαν χονδροειδεῖς, σκληραὶ, καὶ τυλώδεις, ὡς αἱ τῶν ἀποχειροβιώτων. Ἀναμφιβόλως δὲ, καθόσον ἀπέβλεπε τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἁλιείαν, ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης εἶχε δουλεύσειν καλὰ ἐπὶ ζωῆς του. Μολονότι προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ἦτον εὔρωστος, εὐθὺς, καὶ δραστήριος. Σχεδὸν πρὶν ἐξέλθω τῆς πύλης τοῦ ἀνακτορίου, τὸν ἴδα κυλιόμενον κατόπιν μου ἐφ' ἁμάξης ἀσχήμου, σπεύδοντα εἰς τὸ κυνήγιον. Ὅτε τὸν μεταΐδα, ἐκοίτετο νεκρός!

Ὁ Φερδινάνδος εἶχεν ὑποφέρειν τὰ ἄνω καὶ κάτω τοῦ βασιλικοῦ σταδίου (ἦσαν δὲ ἱκανὰ ὥστε νὰ θανατώσωσι πλέον ὑπερήφανον ἢ πλέον εὐαίσθητον βασιλέα) μὲ θαυμαστὴν ἀταραξίαν. Οὐδέποτε τοῦ ἠνώχλησαν τὸν ὕπνον, τὴν ὄρεξιν, τὰ προσφιλέστατα κυνήγια, καὶ τοὺς τρανοὺς γέλωτας. Τὸν ἤκουσα πολλάκις, ἀκόμη καὶ ὅτε δὲν ἦσαν τὰ πράγματά του,—ἢ μᾶλλον τὰ τοῦ βασιλείου του,—εἰς τὴν πλέον γαλήνιον κατάστασιν, νὰ γελᾷ τόσον τρανῶς καὶ τόσον πολυχρονίως, ὅσον ὁποιοσδήποτε Λαζαρόνος τῆς Νεαπόλεως. Πρέπει δὲ καὶ σχεδὸν ν' ἀπόθανε πλήρη τὴν κεφαλὴν ἔχων ἀπὸ ἀγριοχοίρους καὶ ἀγριονήσσας, σκύλους, καὶ τουφέκια, καὶ καλοὺς κυνηγούς. Διότι, τὸν Ἰανουάριον 1824, ἀφοῦ ἔμεινε κλινήρης ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ κρυολόγημα, ἠσθάνθη καλητέρευσιν μίαν ἑσπέραν, καὶ προητοιμάσθη νὰ κάμῃ τὴν ἐπαύριον κυνηγετικὴν ἐκστρατείαν. Ἐπλαγίασε δὲ εὐθυμότατος καὶ ἐνωρὶς, κατὰ τὴν συνήθειαν· ἀλλὰ τὸ πρωὶ δὲν ἐκάλεσε τὸν θεράποντα αὐτοῦ ἐνωρὶς, ὡς εἶχε καὶ τοῦτο συνήθειαν. Τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα διὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν κυνηγῶν· ὁ κύριος Δ———, καὶ ὁ κύριος Γ———, καὶ ἄλλοι τῶν ὑπ' αὐτοῦ εὐνοουμένων ἐπερίμεναν. Τέλος, ἤνοιξαν τὴν θύραν τοῦ βασιλικοῦ θαλάμου, καὶ ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης εὑρέθη νεκρός! Μία τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἦτον ἐρριμμένη ὀλίγον τι κατὰ τὸ πλάγιον τῆς χαμηλῆς στρατοπεδευτικῆς κλίνης του, ὡς νὰ ἐπροσπάθει νὰ σηκωθῇ· σημεῖα κακοπαθείας δὲν ὑπῆρχαν ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Ἡ ἀποπληξία τὸν εἶχεν ἁρπάσειν μὲ τὸν ταχύτερον καὶ ἡσυχώτερον τρόπον. Ἤγγιζε δὲ εἰς τὸ 80ον ἔτος.

Τὰ ἐλαττώματα τοῦ Φερδινάνδου ἐχρεωστοῦντο ἂν ὄχι ἐξ ὁλοκλήρου, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ὅμως βέβαια, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε λάβειν κακὴν ἀνατροφὴν, καὶ εἰς τὴν χώραν ὅπου ἐκατοικοῦσε. Τὰ φυσικά του προτερήματα ἦσαν καλὰ, ἀλλ' οὐδέποτε εἶχαν καλλιεργηθῆν. Κάποτε, ὁσάκις κατώρθονε ν' ἀποῤῥίψῃ τὴν συνήθη αὐτοῦ ἀδράνειαν καὶ ἀδιαφορίαν, ἠμπόρει καὶ ὀρθῶς νὰ συλλογίζεται, καὶ δραστηρίως νὰ ἐνεργῇ. Εἶχε δὲ καί τινα ἰδιάζουσαν εὐφυΐαν, καὶ ἔλεγεν ἀστεῖά τινα καὶ ἀλλόκοτα. Μετὰ τὴν τελευταίαν ἐκ τῆς Σικελίας ἐπιστροφήν του, ὁπότε οἱ Ἀουστριακοὶ εἶχαν διώξειν ἐκ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως τὸν Ἰωακεὶμ Μουράτ, ὁ στρατηγὸς Νουγέντιος, ὑπουργὸς τοῦ πολέμου, ἔδειξε μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸν Φερδινάνδον θώρακας τινὰς, λέγων ὅτι μὲ αὐτοὺς ἐσκόπευε νὰ ὁπλίσῃ ἓν ἀπὸ τὰ τάγματα τοῦ τότε ὀργανιζομένου νέου στρατοῦ τῆς Νεαπόλεως. Ὁ βασιλεὺς ἐνέκρινε μὲν αὐτοὺς, ἀλλ' ἠρώτησε τὸν στρατηγὸν, μὲ μειδίαμα, τί μέρος ἀπὸ τὰ σώματα τῶν στρατιωτῶν ἔμελλαν νὰ καλύψωσιν; Ὁ στρατηγὸς ἀπεκρίθη φυσικὰ, Τὸ στῆθος. 'Λοιπὸν τίποτε δὲν χρησιμεύουν εἰς τοὺς γενναίους μακαρονοφάγους μου!' ἔκραξεν ὁ βασιλεύς· 'οἱ στρατιῶταί μου δὲν ἐκθέτουν τὰ ἐμπρόσθιά των—ὄχι, ὄχι! Στρατηγὲ, ἀνάστρεψέ τους· ὀπίσω βάλε τους, ὀπίσω!' ἐξεκαρδίσθη δ' ἀπὸ τὰ γέλια διὰ τὴν αὐτοῦ ἀστειότητα καὶ τὴν πασίγνωστον τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ δειλίαν.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ.

ΠΡΟΣΕΧΕ ἀπὸ τὴν φιλοποσίαν· καθότι οὐδεὶς οἰνοπότης ἠξιώθη ποτὲ εὐδαιμονίας ἢ τιμῆς· αὐτὴ μεταμορφόνει τὸν ἄνθρωπον εἰς κτῆνος, φθείρει τὴν ὑγείαν, φαρμακεύει τὴν πνοὴν, καταπαύει τὴν φυσικὴν θερμότητα, γεννᾷ τεχνητὴν θερμότητα εἰς τὸν στόμαχον, ἀσχημίζει τὸ πρόσωπον, σαπίζει τοὺς ὀδόντας, φέρει εἰς γῆρας πρόωρον, καθιστάνει τὸν ἄνθρωπον ἐξουθένημα ὅλων τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν, μισητὸν εἰς τοὺς δούλους, τοὺς συντρόφους του, καὶ εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτόν. Οὐδέποτε ὁ μέθυσος ἀποτινάζει τὴν κτηνωδίαν του· διότι, ὅσον μακρότερον τὸν κυριεύει, τόσον μᾶλλον τὸν εὐφραίνει, καὶ ὅσον γηράσκει, τόσον μᾶλλον ὑποπίπτει εἰς αὐτήν· αὐτὴ ἀμβλύνει τὰ πνεύματα, καὶ ἀφανίζει τὸ σῶμα, ὡς ὁ κισσὸς τὸ γηραιὸν δένδρον· ἢ ὡς ὁ σκώληξ ὁ γεννώμενος εἰς τὸν πυρῆνα τοῦ καρύου.

Φυλάττου λοιπὸν μὴ τοιαύτη ἀνίατος γάγγραινα σὲ διαπεράσῃ κατὰ τὴν νεότητα, μὴ τοιοῦτο κτηνῶδες μίασμα σὲ κολλήσῃ κατὰ τὸ γῆρας· ἐπειδὴ τότε ὁλόκληρος ἡ ζωή σου θέλει μόνον εἶσθαι ὡς ἡ ζωὴ κτήνους, καὶ μετὰ θάνατον θέλεις μόνον ἀφήσειν αἰσχρὰν ἀτιμίαν εἰς τοὺς ἀπογόνους σου, οἵτινες θέλουν προσπαθεῖν νὰ λησμονήσωσιν ὅτι ποτὲ εἶχαν τοιοῦτον πατέρα. Ὁ Ἀνάχαρσις λέγει, ὅτι ἡ πρώτη πόσις χρησιμεύει διὰ ὑγείαν, ἡ δευτέρα δι' εὐχαρίστησιν, ἡ τρίτη δι' αἰσχύνην, ἡ τετάρτη διὰ μανίαν· ἀλλ' εἰς τὴν νεότητα δὲν συγχωρεῖται οὔτε μία πόσις· καθότι ἐπιβάλλει πῦρ εἰς πῦρ· ὅθεν, ἂν ἐπιθυμῇς νὰ μὴ ταχύνῃς τὸ τέλος σου, ἀκολούθει τοῦτον ὡς γενικὸν κανόνα, ποτὲ νὰ μὴ προσθέτῃς τεχνητὴν θερμότητα εἰς τὸ σῶμά σου, δι' οἴνου ἢ ἀρώματος, πρὶν ἴδῃς ὅτι ὁ χρόνος ἔφθειρε τὴν φυσικήν σου θερμότητα· ὅσον δὲ ταχύτερον ἀρχίσῃς νὰ βοηθῇς τὴν φύσιν, τόσον ταχύτερον θέλει σ' ἐγκαταλείψειν, ὥστε νὰ ἐξαρτᾶσαι μόνον ἀπὸ τὴν τέχνην. 'Εἰς ποῖον εἶναι οἱαί;' λέγει ὁ Σολομών· 'εἰς ποῖον στεναγμοί; εἰς ποῖον ἔριδες; εἰς ποῖον ματαιολογίαι; εἰς ποῖον κτυπήματα χωρὶς αἰτίαν; εἰς ποῖον φλόγωσις ὀφθαλμῶν; Εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐγχρονίζουν εἰς τὸν οἶνον, εἰς ἐκείνους, οἵτινες ὑπάγουν ἀνιχνεύοντες οἰνοποσίας.' Λέγει δὲ καὶ ὁ Πλίνιος, 'Ὁ οἶνος κάμνει τρέμουσαν τὴν χεῖρα, ὑδατώδεις τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀνήσυχον τὴν νύκτα, καὶ δυσώδη καθ' ἑκάστην πρωΐαν τὴν πνοήν· ἐπιφέρει δὲ καὶ λήθην παντελῆ ἁπάντων.'

Τὸν φίλοινον οὐδεὶς ἐμπιστεύεται, καθότι ὁ τοιοῦτος δὲν ἐμπορεῖ νὰ φυλάξῃ μυστικόν. Ὁ οἶνος κάμνει ὄχι μόνον κτηνώδη, ἀλλὰ καὶ μανιώδη τὸν ἄνθρωπον· ἐὰν δὲ ἀγαπᾷς αὐτὸν, ἡ σύζυγος, τὰ τέκνα, καὶ οἱ φίλοι σου, θέλουν σὲ καταφρονήσειν. Οἱ μέθυσοι ἀγνοοῦν τί λέγουν, δὲν τοὺς μέλει πόσον προσκρούουν, λησμονοῦν τὴν εὐσχημοσύνην, πράττουν ἀταξίας, καὶ, μὲ συντομίαν, πειράζουν πᾶσαν ἐνάρετον καὶ τιμίαν συναναστροφήν, πρὸ πάντων δὲ τὸν Θεὸν, τὸν ὁποῖον καθημέραν παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς χαρίσῃ ὑγείαν καὶ βίον ἀνώδυνον· καὶ ὅμως διὰ τῆς μέθης καὶ λαιμαργίας (ἥτις εἶναι ἡ μέθη τοῦ τρώγειν) ἐπιφέρομεν, λέγει ὁ Ἡσίοδος, ταχὺ, πρόωρον, σκληρὸν, καὶ ἄτιμον γῆρας. Ὁ δὲ ἅγιος Αὐγουστῖνος οὕτω περιγράφει τὴν μέθην·—'Ἡ μέθη εἶναι διάβολος κολακευτικὸς, ἡδὺ φάρμακον, τερπνὸν ἁμάρτημα, τὸ ὁποῖον ὅστις ἔχει, δὲν ἔχει ἑαυτόν· τὸ ὁποῖον ὅστις πράττει, δὲν πράττει ἁμαρτίαν, ἀλλ' εἶναι αὐτὸς ὅλος ἁμαρτία.'

Ὁ Ἰννοκέντιος λέγει,—'Τί ῥυπαρώτερον τοῦ μεθύσου, ὅστις ἔχει βρωμερὸν τὸ στόμα, τρέμον δὲ τὸ σῶμα· ὅστις προφέρει λόγους μωροὺς, καὶ ἀποκαλύπτει τὰ κρύφια· τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς εἶναι ἀπεξενωμένος, καὶ τὸ πρόσωπον μετεσχηματισμένον; Κρυφιότης δὲν ὑπάρχει ὅπου ἡ μέθη κυριεύει· μάλιστα δὲ ποίαν ἄλλην βλάβην δὲν σχεδιάζει; Ποῖον δὲν κατέστησεν εὔγλωττον καὶ λάλον ἡ τῶν ποτηρίων δαψίλεια;'

Ὅτε ὁ Διογένης ἴδε νὰ πωλῆται οἶκος, τοῦ ὁποίου ὁ κύριος ἦτον ἔκδοτος εἰς τὸ πίνειν, 'Τὸ ἐνόμιζα,' εἶπεν, 'ὅτι ἔμελλε, τέλος πάντων, νὰ ἐξεμέσῃ οἶκον ὁλόκληρον!'

ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ἂν καὶ δὲν ἐπηγγέλλετο ῥήτωρ, ὡς ἐκαυχῶντο εἰς τὴν ῥητορείαν των οἱ σοφισταὶ, ἦτον ὅμως ἀληθῶς καὶ ἐνομίζετο ῥήτωρ. Ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Κριτίας, δύο ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους τῶν Ἀθηναίων νέους, βλέποντες πόσον ἦσαν πειστικώτεροι τῶν ῥητορικῶν λόγων οἱ λόγοι τοῦ Σωκράτους, ἀνθρώπου πένητος, καὶ διὰ τοῦτο, κατὰ τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν, ἀνδρὸς πολλὰ ταπεινοῦ, ἔτρεξαν εἰς αὐτὸν, ὄχι διὰ νὰ σωφρονισθῶσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθωσι τὴν ῥητορικὴν, καὶ νὰ κατασταθῶσι δι' αὐτῆς δημαγωγοὶ καὶ δυνάσται τῆς πατρίδος· εὐθὺς ἀποῦ ἐφαντάσθησαν ὅτι ἦσαν ἱκανοὶ νὰ πλανῶσι τὸν ἀνόητον ὄχλον μὲ τῆς ῥητορικῆς τὴν δύναμιν, ἀπεχαιρέτησαν τὸν Σωκράτην, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν, κ' ἔγιναν ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης, ὁ πλέον ἀκόλαστος τῶν δημοκρατικῶν, ὁ δὲ Κριτίας, ὁ βιαιότερος πλεονέκτης τῶν ὀλιγαρχικῶν, ἕως νὰ κατασταθῇ καὶ τύραννος τῆς πατρίδος του, ἕνας ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα.

Ἡ ῥητορικὴ τοῦ Σωκράτους δὲν ὡμοίαζε τὴν ῥητορικὴν τῶν σοφιστῶν· καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ ποίαν ῥητορικὴν νοεῖ ὁ Πλάτων, ὅταν περιπαίζῃ τὴν ῥητορικὴν, καὶ παραστένῃ τὸν διδάσκαλόν του καταφρονητὴν αὐτῆς. Πολὺ μέρος τοῦ Γοργίου εἶναι περίγελως τῆς ῥητορικῆς· καὶ ὅμως ὁ πικρὸς αὐτῆς κατήγορος Πλάτων εἰς τὸν Γοργίαν μάλιστα ἔδειξεν ὅτι ἦτον αὐτὸς μέγας ῥήτωρ. Τῶν σοφιστῶν ἡ καθαυτὸ φροντὶς ἦτο νὰ ἡδύνωσι τὴν ἀκοὴν μὲ τὴν ἐναρμόνιον συμπλοκὴν τῶν λέξεων, ὀλίγον φροντίζοντες περὶ τῆς ἀξίας ἢ τῆς ἀπαξίας τῶν λεγομένων, καὶ ἡ μακρὰ ἕξις τῆς τοιαύτης συμπλοκῆς τοὺς ἔκαμνεν ἀληθεῖς Αὐτοσχεδιαστάς, ὡς εἶναι σήμερον οἱ περίφημοι τῆς Ἰταλίας αὐτοσχεδιασταί. Καθὼς οὗτοι ἀπαγγέλλουν αὐτοσχεδίους μακρὰς ῥήσεις περὶ ὅ,τι τὶς θέλει τοὺς προβάλειν, ἀπαράλλακτα καὶ οἱ

σοφισταὶ ἐλαλοῦσαν χωρὶς προπαρασκευὴν κάμμίαν περὶ πάσης ὑποθέσεως. Ὁ Γοργίας ἐκαυχᾶτο, ὅτι ἦτον ἕτοιμος ν' ἀποκριθῇ εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν, κ' ἐπαραπονεῖτο, ὅτι δὲν τὸν ἐρώτα κάνεῖς πλέον τίποτε νέον. 'Οὐδεὶς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν.' Ἡ τοιαύτη δύναμις ἐνομίζετο ῥητορικὴ, καὶ ἐπλάνα τόσον εὐκολώτερα τοὺς ἀπείρους, καὶ ἐξαιρέτως τοὺς νέους, ὅσον εἰς ἐκείνην τοῦ χρόνου τὴν περίοδον ἦν ἀπὸ τὰ πολλὰ τῆς πολιτείας νοσήματα ἦτο καὶ ἡ σπουδαρχία, τὴν ὁποίαν ἐβοήθει ἡ δύναμις τοῦ λόγου, ἐπειδὴ ἔδιδε τὴν εἴσοδον εἰς τὰς ἐκκλησίας, ὅπου ἡ δημαγωγία ἔπρεπε νὰ ἔχῃ σύμμαχον πολλάκις τὴν αὐτοσχέδιον δημηγορίαν.

Ἐκαυχῶντο, τὸ χειρότερον, οἱ σοφισταὶ, ὅτι ἡ ῥητορικὴ των εἶχε τόσην δύναμιν, ὥστε ν' ἀποδείχνῃ τὸ συμφέρον ἀσύμφορον, τὸ δίκαιον ἄδικον, τὴν ἀλήθειαν ψεῦδος, καὶ τὸ ψεῦδος ἀλήθειαν. Τοῦτο ὠνομάζετο 'τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν·' ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ συνείδησις τοὺς ἔλεγεν, ὅτι τοιαύτη δύναμις εἶναι δύναμις κακούργων ἀνθρώπων, τὴν ἐπροσκόλλησαν καὶ ταύτην εἰς τὸν Σωκράτην, ὡς ἐτόλμησαν νὰ λέγωσι κατ' αὐτοῦ ὅτι ἔκαμνε τοὺς νέους ὑβριστὰς τῶν ἰδίων γονέων, φέροντες αὐτοὶ τοὺς νέους εἰς τόσην ὕβριν, ἀπαράλλακτα καθὼς σήμερον τὸ μάλιστα φθοροποιὸν τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας τάγμα τῶν μοναχῶν σπουδάζει νὰ ἀποσπάσῃ τοὺς νέους ἀπὸ τὰ παραγγέλματα τῆς ἠθικῆς· καὶ ὅμως προσάπτει εἰς τοὺς φιλοσόφους, ὅσα κακὰ ἐτόλμησεν αὐτὸ κατὰ τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ ὁποίου ἐσφετερίσθησαν καὶ τὄνομα.

Ἡ ῥητορικὴ τοῦ Σωκράτους ὄχι μόνον δὲν εἶχεν, ὡς εἶπα, κάμμίαν ὁμοιότητα πρὸς τὴν ῥητορικὴν τῶν σοφιστῶν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐδίδασκεν, ὡς τὴν ἐδίδασκαν ἐκεῖνοι. Οἱ σοφισταὶ εἶχαν σχολεῖα καὶ μαθητὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλάμβαναν ἀδροτάτους μισθοὺς. Ὁ Σωκράτης οὔτε σχολεῖον ἤνοιξεν, οὔτε μαθητὰς ἐσυνάθροισε· σχολεῖόν του ἔγινεν ἡ πόλις ὅλη, καὶ μαθηταί του ἦσαν ὅλοι οἱ πολῖται, τοὺς ὁποίους, ἀντὶ νὰ λάβῃ παρ' αὐτῶν μισθὸν, ἐσυμβούλευε νὰ μεταδίδωσι, καὶ αὐτοὶ ἀμίσθως, ὅ,τι καλὸν ἐδιδάσκοντο ἀπ' αὐτὸν, παραγγέλλων πρὸ Χριστοῦ, ὅ,τι ἐπαράγγελλεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς μαθητάς του, 'Δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.'

Τοῦ Σωκράτους ἡ ῥητορικὴ ἦτον ἡ ἀληθινὴ ῥητορική, ἤγουν ἡ δύναμις νὰ πείθῃ τις τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰ δίκαια μὲ λόγον θεμελιωμένον εἰς τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν καὶ φύσιν, καὶ μαρτυρούμενον ἀπ' αὐτὴν τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς τοῦ λέγοντος. Ἂν καὶ δὲν ἐμιμεῖτο τὴν καλλιέπειαν τῶν σοφιστῶν, εἶχαν ὅμως οἱ λόγοι του ἓν ἄλλο εἶδος εὐφραδείας, ἥτις ἔπειθε πολλάκις ὅσους δὲν ἔφθασε νὰ φαρμακεύσῃ ἡ γλοῖα τῶν σοφιστῶν καλλιέπεια. Ἂν ἀμφιβάλλῃ τὶς περὶ τούτου, ἂς παραβάλῃ τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους, εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ξενοφῶντος, μὲ τοὺς σωζομένους δύο λόγους τοῦ Γοργίου.

Παρὰ τὸ παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τοῦ Σωκράτους, δύο πράγματα συνήργησαν ἀκόμη νὰ κάμνωσι πιθανοὺς τοὺς λόγους του. Τὸ πρῶτον ἦτον, ἡ μέθοδος νὰ τοὺς σαφηνίζῃ μὲ παραδείγματα ἀπὸ τὰ φυσικὰ φαινόμενα, ἢ ἀπὸ τὰς τέχνας, γνωστὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὁλότελ' ἀμαθεῖς, καὶ ἀπ' ὅλους ἀναντιρρήτως ὁμολογούμενα· μέθοδος θαυμαστὴ, τὴν ὁποίαν εἰς τὰς ἡμέρας μας ἐμιμήθη ὁ περίφημος Φραγκλῖνος. Ὁ Σωκράτης ἐλάμβανε τὰ παραδείγματα ποτὲ μὲν ἀπὸ τὴν γεωργίαν, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ κάμμίαν τέχνην, οἷον τῶν σκυτοτόμων, τῶν τεκτόνων, τῶν χαλκέων, τῶν αὐλητῶν, ἀκόμη καὶ τῶν μαγείρων. Καὶ ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα ἔπειθαν πολὺ πλέον παρὰ τὴν φλύαρον τῶν σοφιστῶν ῥητορείαν, διὰ τοῦτο ἔγιναν καὶ αὐτὰ μι' ἀπὸ τὰς κατὰ τοῦ Σωκράτους κατηγορίας. Ὁ Θρασύτατος Καλλικλῆς τὸν ὑβρίζει ἀναισχύντως, ὅτι εἶχε καθημέραν εἰς τὸ στόμα του ὀνόματα τεχνῶν καὶ τεχνιτῶν, τὰ ὁποῖα κατ' αὐτὸν δὲν ἦσαν ἄξια νὰ προφέρωνται ἀπ' ἀνθρώπους καλοὺς κἀγαθούς. Τὰ αὐτὰ τὸν ὠνείδισαν φοβερίζοντες καὶ οἱ τύραννοι, ἀφοῦ τοῦ ἔδειξαν τὸν νόμον, κοινὸν, κατὰ τὸ φαινόμενον, Νὰ μὴ διδάσκῃ κάνεῖς ῥητορικὴν, ἀλλὰ θεμένον ἀπ' αὐτοὺς ἐπίτηδες, διὰ μόνην τὴν ῥητορικὴν τοῦ Σωκράτους, τὴν ὁποίαν καὶ μόνην ἐφοβοῦντο. Τὸ δεύτερον ἀπὸ τὰ ὀνομασθέντα δύο συνεργὰ τῆς πιθανότητος ἦτο καὶ τὸ ἄλας τῆς εἰρωνείας, τὴν ὁποίαν ὁ Σωκράτης ἐμεταχειρίζετο συχνά. Μὲ τὴν εἰρωνείαν ἐπολέμει τὴν οἴησιν ἐκείνων τῶν νέων, ὅσοι, χωρὶς νὰ ἐξεύρωσι τίποτε, ἐνόμιζαν ὅτι ἤξευραν πολλὰ, ἢ, διότι ἤκουσαν τὰς ῥητορείας τῶν σοφιστῶν, ἐφαντάζοντο ὅτι ἦσαν ἀρκετοὶ νὰ ῥητορεύωσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ νὰ κυβερνῶσι τὴν πατρίδα των μὲ τὰς δημηγορίας. Παρατήρησε μὲ ποίαν εἰρωνείαν ζητεῖ ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰ πολιτικὰ τὸν Γλαύκωνα καὶ τὸν Εὐθύδημον, ἐπειδὴ ἐπρόβλεπε πόσον ἔμελλε νὰ βλάψῃ πλέον παρὰ νὰ ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα ἡ ἀπειρία των. Παρατήρησε μὲ πόσην ἐξεναντίας σπουδὴν παρακινεῖ τὸν φρόνιμον Χαρμίδην εἰς τὰ πολιτικὰ, ὡς χρέος ἀπαραίτητον εἰς τὴν πατρίδα, ὅταν ἔχῃ τις καὶ δύναμιν καὶ θέλησιν νὰ τὴν ὠφελήσῃ, ἐκ τῆς ὁποίας κοινῆς ὠφελείας, ἔλεγ' εἰς αὐτὸν, ὅτι εἶχε νὰ προσμένῃ καὶ τὴν ἰδίαν του ὠφέλειαν. 'Τούτων γὰρ καλῶς ἐχόντων, οὐ μόνον οἱ ἄλλοι πολῖται, ἀλλὰ καὶ οἱ σοὶ φίλοι καὶ αὐτὸς σὺ οὐκ ἐλάχιστα ὠφελήσῃ.'

Ἀλλ' ὅπου μάλιστα ἐμεταχειρίζετο τὴν εἰρωνείαν, ἦσαν αἱ μετὰ τῶν σοφιστῶν διαλέξεις του, ὄχι ἀπὸ μῖσος κατ' αὐτῶν· εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Σωκράτους δὲν εὕρηκε ποτὲ χώραν τὸ μῖσος· ἀλλὰ διότι βλέπων πόσον ἦτον ὀλέθριος ἡ διδασκαλία των εἰς τὴν νεότητα, ἄλλο μέσον ν' ἀποσπάσῃ τοὺς νέους ἀπὸ τὰς παγίδας των δὲν εἶχε παρὰ νὰ καταστήσῃ παντάπασι γελοίους τοὺς ἐπαγγελλομένους τούτους τῆς ῥητορικῆς καὶ (τὸ ἐπικινδυνώτερον) αὐτῆς τῆς ἀρετῆς διδασκάλους. Μὲ τὸ ἅλας τῆς εἰρωνείας ἀποκρίνεται εἰς τὸν σοφιστὴν Ἱππίαν. Μὲ τὸ ἅλας τοῦτο πολεμεῖ τὸν Γοργίαν μετρίως, καὶ σφοδρότερα τὸν Πῶλον καὶ τὸν Καλλικλέα, διότι ἦτο καὶ φανερωτέρα καὶ πλέον ἐπικίνδυνος τῶν δύο τούτων ἡ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου διδασκαλία.—ΚΟΡΑΗΣ.

Ο ΑΡΧΑΡΙΟΣ ΧΗΜΙΚΟΣ. ΑΡΙΘ. 12.

Ας ἐξετάσωμεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπὶ τῶν ῥευστῶν ἐνέργειαν τῆς Θερμότητος. Μεγάλην διαφορὰν εὑρήκαμεν μεταξὺ τῆς βαρύτητος τοῦ ψυχροῦ καὶ Θερμοῦ ὕδατος· Θέλω δὲ τώρα κάμειν ὀλίγα τινὰ ἁπλᾶ πειράματα, διὰ νὰ ἐντυπώσω τὸ περίεργον τοῦτο ἔτι πλέον ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ νοός σου· διότι Θέλεις εὑρεῖν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὠφελιμωτάτας τὰς πρακτικὰς ἐφαρμογάς του.

Πρῶτον πάντων, χρειάζομαι κομμάτιον λεπτοῦ ὑαλίνου σωλῆνος, περὶ τὸν ἕνα πόδα μακρὸν, καὶ ἡμίσεως δακτύλου κατὰ τὴν διάμετρον, κεκλεισμένον εἰς τὴν μίαν ἄκραν, ὄχι μὲ φελλὸν ἢ κάνὲν ἄλλο τοιοῦτον, ἀλλ' Ἑρμητικῶς κεκλεισμένον. Πλὴν ἴσως ἀγνοεῖς τί σημαίνει ἡ φράσις αὕτη· ὅθεν ἀς σοῦ τὴν ἐξηγήσω.

Σωλὴν, ἢ ὁποιονδήποτε ἄλλο σκεῦος ὑάλινον, λέγεται Ἑρμητικῶς κεκλεισμένος, ἢ ἐσφραγισμένος, ὅταν, τοῦ ἀνοίγματος Θερμανθέντος, ὁ ὕαλος διαλυθῇ καὶ συγκολλήσῃ· τὸ εὑφυὲς τοῦτο σχέδιον ἐφεύρηκαν οἱ διαβόητοι παλαιοὶ Ἀλχημικοὶ, καὶ τὸ μετεχειρίζοντο ἀδιακόπως ὄχι μόνον διὰ νὰ μὴν ἐξέρχωνται τὰ ἰσχυρὰ πνευματώδη, ἢ ἄλλα βαρύτιμα περιεχόμενα τῶν ὑάλων των, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὁποίου ἤρκουν καὶ οἱ κοινοὶ φελλοὶ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐμποδίζωσι τοὺς περιέργους ἢ ἀτίμους ἀπὸ τὸ νὰ ἐξετάζωσιν ἢ κλέπτωσιν αὐτά· καθότι ἐξέτασις ἢ κλοπὴ ἦτον ἀδύνατον νὰ γένῃ, ἐκτὸς ἂν ἔκοπταν μὲ ὀξὺ ῥινίον τοὺς ὑάλους· τὸ δὲ κόψιμον φυσικὰ ἐπέφερεν ἄμεσον ἀνακάλυψιν.

Οἱ Ἀλχημικοὶ ἐκάλουν τοῦτο Ἑρμητικῶς κλείειν ἢ σφραγίζειν, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑρμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐστοχάζοντο Θεμελιωτὴν τῆς Ἀλχημείας· τέχνης, κύριον ἐχούσης σκοπὸν τὴν μεταβολὴν τῶν κοινῶν μετάλλων, ὁποῖος ὁ μόλυβδος καὶ ὁ κασσίτερος, εἰς τὰ πολύτιμα μέταλλα τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου· ἐλέγετο δὲ τοῦτο μεταλλικὴ ἀλλοίωσις, ἀλλὰ δὲν κατωρθώθη ποτὲ, μ' ὅλους τοὺς ἀφιερωθέντας εἰς αὐτὴν κόπους κατὰ τὸ διάστημα σχεδὸν ὀκτακοσίων ἐτῶν.

Ἐπρομηθεύθην κομμάτιον ὑαλίνου σωλῆνος, περὶ τοὺς δεκαοκτὼ δακτύλους μακρὸν, καὶ ἀνοικτὸν εἰς τὰς δύο ἄκρας· Θέλω δὲ τώρα σὲ δείξειν πῶς κλείεται ἢ σφραγίζεται ἑρμητικῶς.

Ἰδοὺ ὁ πνευματόλυχνος, τὸν ὁποῖον τοσάκις εὑρήκαμεν ὠφέλιμον εἰς τὰ πρότερά μας πειράματα· ἡ ὠχρὰ δὲ, Θερμοτάτη ὅμως φλὸξ αὐτοῦ, ταχέως Θέλει μαλακύνειν τὸν ὕαλον ἀρκετὰ διὰ τὸν σκοπόν μας· ἀπαιτῶ νὰ κλεισθῇ ὁ σωλὴν περὶ τοὺς ἓξ δακτύλους ἀπὸ τὸ ἓν ἄκρον, ὥστε νὰ τοῦ ἀπομείνῃ ἑνὸς ποδὸς μῆκος· περὶ τὸ μέρος λοιπὸν τοῦτο περνῶ αὐτὸν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν διὰ τῆς φλογὸς, ὥστε νὰ Θερμανθῇ βαθμηδόν· διότι, ἂν αἰφνιδίως ἔμενεν ὥραν τινὰ ἐντὸς τῆς φλογὸς, σχεδὸν εἶναι βέβαιον ὅτι ἤθελε ῥαγίσειν, ἐξ αἰτίας τῆς ἀνίσου ἐκτάσεως τοῦ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν μέρους, ὡς ἤδη ἀλλαχοῦ εἴπαμεν. Ἐξακολουθῶ λοιπὸν Θερμαίνων τοιουτοτρόπως τὸν σωλῆνα δι' ἓν ἢ δύο λεπτὰ, ἔπειτα δὲ κρατῶ αὐτὸν εἰς τὴν φλόγα, περιστρέφων αὐτὸν μεταξὺ τῶν δακτύλων μου, ὥστε νὰ τὸν Θερμάνω πανταχοῦ κατὰ τὸ μέρος ὅπου ἐπιθυμῶ νὰ τὸν κλείσω. Ἤδη ἐκοκκίνισε καὶ ἐμαλάκυνε πολύ· βλέπεις ὅτι δύναμαι νὰ τὸν λυγίσω· ἀλλὰ Θέλω νὰ φράξω αὐτὸν, καὶ διὰ τοῦτο σύρω ἐλαφρὰ τὰς δύο ἄκρας τοῦ σωλῆνος,—ὁ μαλακὸς ὕαλος εὐκόλως κλίνει, καὶ συστέλλεται εἰς τὴν τρύπαν του. Ἔτι κρατῶ αὐτὸν μέσα εἰς τὴν φλόγα, ἐλαφρὰ περιστρέφων καὶ σύρων αὐτόν· καὶ τώρα ἰδὲ πῶς συνείλκυσα τὰς πλευρὰς τοῦ μεγάλου σωλῆνος—πολλὰ ὀλίγον λείπει νὰ κλείσῃ· ἀφίνω δὲ νὰ κοκκινίσῃ ἐξ ὁλοκλήρου· ἔπειτα σύρων αὐτὸν ἐλαφρὰ, τελειόνω.

Ἀλλ' ἡ ἄκρα δὲν εἶναι καλῶς στρογγυλευμένη· ἐξέχει μικρός τις ὑάλου κόμβος, τὸν ὁποῖον διὰ ν' ἀποβάλω, πυρόνω τὸ κεκλεισμένον ἄκρον ὁλοκόκκινον, ἔπειτα δὲ, βάλλων τὸ ἀνοικτὸν ἄκρον καθαυτὸ μεταξὺ τῶν χειλέων μου, φυσῶ ἐλαφρότατα εἰς τὸν σωλῆνα,—ὁ μαλακὸς ὕαλος ὑποχωρεῖ εἰς τὴν δύναμιν τῆς πνοῆς μου, ἐκτείνεται, καὶ ἡ ἄκρα στρογγυλεύει, ὄχι βέβαια τόσον εὔμορφα, ὅσον ἤθελε τὸ κάμειν ὁ ὑαλουργὸς, ἀλλ' ἀρκετὰ καλὰ διὰ τὸν σκοπόν μας· ὁπόταν δὲ κρυώσῃ ὁ σωλὴν, Θέλει πλέον εἶσθαι ἕτοιμος διὰ τὸ πείραμα.

Χρειάζεται δὲ προσοχὴ, μὴ, Θέσας αὐτὸν ἐπὶ ψυχρᾶς ἐπιφανείας, τὸν ῥαγίσω· ὅθεν τὸν βάλλω εἰς ποτήριον μὲ τὸ ἐσφραγισμένον ἄκρον ἐπάνω, διὰ νὰ ψυχρανθῇ βραδέως εἰς τὸν ἀέρα. Σφραγίζοντες τὸν σωλῆνα, ἐτύχαμεν καλὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσωμεν τὴν κακίστην Θερμαγωγικὴν δύναμιν τοῦ ὑάλου· καθ' ὅλην τὴν ὥραν ἐκρατοῦσα τὸν σωλῆνα μεταξὺ τῶν γυμνῶν μου δακτύλων, καὶ μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἐκάησαν, οὔτε ἤθελαν καῆν, ἂν ἦσαν καὶ πολὺ σιμώτερα εἰς τὸ πυρακτωμένον μέρος, τοῦ ὑάλου ὄντος κακοῦ Θερμαγωγοῦ. Ἐὰν ἐκρατοῦσα μετάλλινον σωλῆνα εἰς τὴν φλόγα τοσοῦτον καιρὸν, οἱ δάκτυλοί μου ἤθελαν καῆν αὐστηρῶς,—τοῦ μετάλλου ὄντος ἐξαιρέτου Θερμαγωγοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ταχέως Θερμαινομένου ἀπ' ἄκρας εἰς ἄκραν.

Ὁ σωλὴν εἶναι τώρα ἀρκετὰ ψυχρὸς νὰ χειρομαλάσσεται μὲ ἀσφάλειαν· Θέλω δὲ γεμίσειν αὐτὸν μὲ ψυχρὸν ὕδωρ, ἀφίνων κενοὺς δύο μόνον δακτύλους. Πιάνω τὸ κεκλεισμένον ἄκρον, καὶ κλίνω τὸν σωλῆνα, ὥστε ἡ φλὸξ τοῦ λύχνου νὰ Θερμάνῃ τὸν ὕαλον καθαυτὸ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος.

Τὸ σχῆμα Α Β ἀς παριστάνῃ τὴν Θέσιν ταύτην· Α εἶναι ὁ πυθμὴν τοῦ σωλῆνος, Β δὲ ἡ κορυφή· Γ εἶναι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος. Τὸ Θερμαίνω πολλὰ ὀλίγον καταρχὰς, καὶ βαθμηδὸν περισσότερον, ἐωσοῦ, τέλος, πραγματικῶς βράζει τὸ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὕδωρ. Τώρα βράζει ταχέως, καὶ μ' ὅλον τοῦτο κρατῶ Α τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ σωλῆνος εἰς τὴν γυμνήν μου χεῖρα, καὶ δὲν αἰσθάνομαι κάμμίαν Θερμότητα· τὸ ὕδωρ

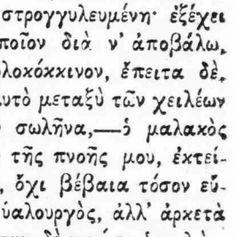

κάτω τῆς βραζούσης ἐπιφανείας εἶναι τόσον ψυχρὸν, ὅσον ὅτε πρῶτον ἔχυσα αὐτὸ εἰς τὸν σωλῆνα·—πληροφορήσου τοῦτο, βραδέως περνῶν τὸν δάκτυλόν σου ἐκ τοῦ κεκλισμένου ἄκρου πρὸς τὸ ἀνώτερον ἄκρον· κάμμίαν Θερμότητα δὲν αἰσθάνεσαι, πλὴν ἀφοῦ πλησιάσῃς ὡς ἕνα δάκτυλον εἰς τὸ βραστὸν ὕδωρ.

Ἄκουσε τώρα τὴν αἰτίαν τούτου. Τὸ βράζον Θερμὸν ὕδωρ εἶναι εἰδικῶς ἐλαφρότερον τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, καὶ διὰ τοῦτο πλέει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, ὡς ἤθελε πλεύσειν φελλὸς ἢ ἄλλη τις ἐλαφρὰ οὐσία· τὸ ὕδωρ μόλις εἶναι Θερμαγωγόν· ὁ ὑάλινος σωλὴν εἶναι Θερμαγωγὸς κάκιστος· αἱ τρεῖς δὲ αὗται περιστάσεις συντρέχουν νὰ διατηροῦσι ψυχρὸν τὸ ὑποκάτω ὕδωρ.

Ἐὰν τὸ ὕδωρ ἦτο Θερμαγωγὸν, ἠθέλαμεν ἐμπορεῖν νὰ βράζωμεν ὅλα τὰ τοῦ σωλῆνος περιεχόμενα, εἰς τὴν κορυφὴν ἐφαρμόζοντες τὴν Θερμότητα, ἐπειδὴ (ὡς λεπτομερέστερον θέλομεν ἐξετάσειν μετέπειτα) οἱ Θερμαγωγοὶ τὸ ἀφίνουν νὰ ὁδεύῃ κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἄνω, κάτω, καὶ πλαγίως, μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν· ἀλλ' ἐμπορῶ νὰ Θερμαίνω πολλὴν ὥραν τὴν ἐπιφάνειαν, μάλιστα δὲ πραγματικῶς νὰ ἀνάψω ἐπ' αὐτῆς πῦρ, καὶ ὅμως ποτὲ νὰ μὴ Θερμάνω ἢ βράσω τὸ ὑποκάτω ὕδωρ.

Ἰδοὺ ὑψηλὸν ποτήριον σχεδὸν πλῆρες ψυχροῦ ὕδατος· χύνω ἐπ' αὐτοῦ ὡς δύο δακτυλήθρας πνεύματος τῆς τερμινθίνης, τὸ ὁποῖον, ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος ὂν ἐπιπλέει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν· ἀναφλέγω τώρα τὴν τερμινθίνην μὲ κομμάτιον ἀναμμένου χαρτου, καὶ ἰδοὺ ἔχομεν φλόγα, καὶ ἰσχυρὰν φλόγα, πραγματικῶς καιουσαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, καὶ Θερμαίνουσαν αὐτὸ, ὡς κατὰ τὸ πρῶτόν μας πείραμα, ἐνῷ μένει ψυχρὸν τὸ ὑποκάτω ὕδωρ.

Ἀς ἐπανέλθωμεν τώρα εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ σωλῆνος· ἐὰν κρατῶμεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν κορυφὴν, καὶ βάλωμεν τὴν φλόγα τοῦ λύχνου εἰς τὸν πυθμένα, τί Θέλει συμβῆν; Τὸ εἰς τὸν πυθμένα ὕδωρ Θερμαινόμενον γίνεται εἰδικῶς ἐλαφρότερον, καὶ διὰ τοῦτο ἀναβαίνει· ψυχρότερον ὕδωρ καταβαίνει, Θερμαίνεται, καὶ ἀναβαίνει ὡσαύτως· ἡ ἀνάβασις δὲ καὶ κατάβασις αὕτη ἐξακολουθεῖ, ἐωσοῦ νὰ βράσῃ τὸ ὕδωρ, καὶ νὰ ἐξέρχεται ἀτμός.

Σχεδὸν ἤρχισεν ἡ βράσις τοῦ ὕδατος, καὶ δὲν ἐμπορῶ πλέον νὰ κρατῶ μὲ τοὺς δακτύλους μου τὸν σωλῆνα διότι εἶναι πολὺ Θερμός· ἀλλ' ἀφοῦ βάλω παχεῖαν μαλλίνην χειρίδα, ἥτις εἶναι κακὸς Θερμαγωγὸς ἐμπορῶ νὰ κρατῶ αὐτὸν χωρὶς δυσκολίαν, ἀκόμη καὶ ὅ,τι τὸ ὕδωρ βράζῃ μὲ ταχύτητα, ὡς Θέλει γίνειν μετ' ὀλίγας στιγμάς.

Οὕτω λοιπὸν Θερμαίνομεν τὸ ὕδωρ εἰς χύτρας καὶ λέβητας, κτλ., ὄχι διὰ τῆς Θερμαγωγικῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς μεταβατικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, ἥτις βάλλεται ἀς ἐνέργειαν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς Θερμότητος εἰς τὸν πυθμένα τῶν τοῦ ὕδατος περιεκτικῶν ἀγγείων. Μ' ἄλλας λέξεις, ἡ Θερμότης δὲν μεταβαίνει ἀπὸ τὸ κάτω στρῶμα τοῦ ὕδατος εἰς τὸ ἀνώτερον· ἀλλὰ τὸ κάτω στρῶμα, Θερμαινόμενον, ἀναβαίνει διὰ τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ ἐλαφρότητα· καταβαίνει δὲ τὸ ἀνωτέρω ψυχρότερον, τὸ ὁποῖον Θερμαινόμενον ἀναβαίνει ὡσαύτως, ἐωσοῦ νὰ Θερμανθῇ ὅλον τὸ ὕδωρ.

Ο ΠΡΟΒΑΤΟΦΑΓΟΣ ΙΝΔΟΣ.

Προ τινων χρόνων ὑπῆρχεν ἄνθρωπος εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, ὅστις, περιερχόμενος ἐπεδείκνυε τὴν ἔκτακτον αὐτοῦ ὄρεξιν, καὶ ἄπληστον ἀδηφαγίαν. Λεπτομερῆ ἔκθεσιν μιᾶς τῶν παραστάσεων τούτων ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Βασιλικὴν Ἀσιατικὴν Ἀκαδημίαν Ἄγγλος αὐτόπτης, ἐκ τῆς ὁποίας ἐρανιζόμεθα τὰ ἑφεξῆς.

Ἑνωρὶς τὸ πρωΐ, συνωδευμένος μὲ τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα ὁ Προβατοφάγος, ἐφάνη ἔμπροσθεν τοῦ συνηγμένου πλήθους. Εἶχε μαζῆ δύο ζωντανὰ πρόβατα· μετὰ σύντομον δὲ πρὸς τὸν λαὸν δημηγορίαν, ἔπεσε κατὰ τοῦ πρώτου προβάτου, πιάσας τὸ δέρμα μὲ τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ· ἀφοῦ δὲ πρὸς ὀλίγον ἐβάσταξεν αὐτὸ τοιουτοτρόπως, τοῦ ἔγδυσε τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ ἔρριψε καταγῆς ἐπὶ τῶν νώτων. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐκρατοῦσε τὸ ζῶον, ἐωσοῦ μὲ τοὺς ὀδόντας μόνον σχίσας ἤνοιξεν αὐτὸ, ἀφαιρέσας τὸ δέρμα ἐκ τῆς πλευρᾶς μέχρι τοῦ στήθους· ἐξέβαλε τότε τὰ ἐντόσθια, καὶ ἔμπηξε μέσα τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ πίῃ τὸ αἷμα. Εἰς τοῦτο ἐνησχολήθη ἓν ἢ δύο λεπτά· ἔπειτα δ' ἀπέσυρε τὴν κεφαλὴν, αἱμοσταγῆ, καὶ ἔστρεψε τριγύρω τοὺς ὀφθαλμοὺς μ' ἐλπίδα χειροκροτήσεως, θέαμα παριστάνων ἀγριώτατον. Ἐπομένως ἀφήρεσε τὸ ἐπίλοιπον τοῦ δέρματος, διεχώρισε τὰς πλευρὰς, ἐξήρθρωσε τὰ μέλη, καὶ ἀπέσπασε τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τὸν τράχηλον· ταῦτα συναθροίσας, ἔτριψεν αὐτὰ μὲ χᾶμα, λέγων ὅτι τοιουτοτρόπως ἐξήραινε τὸ αἷμα, καὶ μὲ περισσοτέραν εὐκολίαν ἀπέσπα τὸ κρέας ἀπὸ τὰ ὀστᾶ καὶ τὰ νεῦρα. Κατέφαγε δὲ πᾶν μέρος τοῦ προβάτου, μεθ' ὅλης τῆς ἀκαθαρσίας καὶ τοῦ ἀπομείναντος ἐκεῖ χώματος, χωρὶς τὸν ἐλάχιστον δισταγμόν. Τέλος τοῦ δράματος ἦτον ἡ συνάθροισις φύλλων ἱλανᾶς τοῦ φυτοῦ Μαδὰρ*, τὰ ὁποῖα ἐμάσησε μὲν, ἀλλὰ κατέπιε μόνον τὸν ἀπ' αὐτὰ βλύοντα γαλακτώδη χυλόν. Ἐνῷ κατεγίνετο εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἥτις δὲν διήρκεσε πολλὰ λεπτὰ, ἐκάθητο καταγῆς. Σηκωθεὶς μετέπειτα, ὡμίλησε πρὸς τοὺς θεατὰς, λέγων ὅτι, ἂν ἤθελαν, ἠδύνατο νὰ καταφάγῃ καὶ δεύτεραν πρόβατον.

Ὁ πνευματικὸς αὐτοῦ πατὴρ, μετὰ τοῦ ὁποίου πολλοὺς χρόνους εἶχε συνοδοιπορήσειν, ἦτο μεγαλόσωμος, λεπτὸς, ἑκατονταετὴς γέρων, μελαγχροινότατος, καὶ σχεδὸν πολιότριχος· τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του εἶχε

* Ἡ Ἀσκληπιὰς γιγαντιαία τῶν βοτανολόγων. Οἱ Ἰνδοὶ μεταχειρίζονται αὐτὴν ὡς πολλὰ ἰαματικὴν, καὶ χρησιμεύει μαλιστα πρὸς θεραπείαν τῶν μυρμηκιῶν καὶ ἄλλων ἐξανθημάτων. Ἐφαρμόζουν τὸν γαλακτώδη αὐτῆς χυλὸν, ὅστις βέει ἄφθονως ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ φυτοῦ ὅταν συντριβῇ ἢ κόψῃ· εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν ὁ Προβατοφάγος εἶπεν ὅτι ἔτρωγεν αὐτὸν ὡς χωνευτικόν.

περιτυλιγμένας ἐν εἴδει κεφαλοδέτου, ἐνῷ ἡ γενειὰς αὐτοῦ, ἀπλεκτος οὖσα, ἔφθανε μέχρι ἐδάφους· ἀλλὰ γενικῶς τὴν εἶχε πλεγμένην, ἐκράτει δὲ τὴν κάτω ἄκραν αὐτῆς εἰς μίαν χεῖρα μετὰ κομβολογίου, εἰς δὲ τὴν ἄλλην, μακρὰν βακτηρίαν.

Ὁ Προβατοφάγος ἠδύνατο συνήθως νὰ καταφάγῃ δύο μικρὰ πρόβατα· ὁσάκις δ' ἔτρωγε τὸ πρωΐ ἓν πρόβατον, ἐδείπνοῦσε τὸ ἑσπέρας κατὰ τὸ σύνηθες. Ἐφαίνετο ἰσχνότατος, καὶ δυνάμεθα εὐλόγως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι εἶχε τὴν ὄρεξιν ἠσθενημένην, καὶ ὅτι ἡ πολυφαγία ἐμπόδιζε τὴν τροφήν του.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΙΝΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ.

Εμπορεῖ τις νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν ὑπάρχουν ποσῶς ἀστέρες, διότι ἐνίοτε βλέπομεν νὰ πίπτωσι τὰ μετέωρα τὰ ὁποῖα πρὸς καιρὸν ἐφαίνοντο ἀστέρες; Ἐμπορεῖ νὰ εἴπῃ ὅτι τὰ ἄνθη τῶν δένδρων ποτὲ δὲν καρποφοροῦν, διότι πολλὰ ἐξ αὐτῶν πίπτουν, ἢ ὅτι δὲν γίνεται ποτὲ καλὸς καρπός, διότι πολλοὶ καρποὶ, κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν καλοί, εἶναι εἰς τὸ ἔνδον σαπροί;

Ὄχι μικροτέρα μωρία εἶναι τὸ νὰ λέγῃ τις, ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ἀληθινὴ θρησκεία, διότι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὅσοι αὐτὴν ἐπαγγέλλονται ἀποστατοῦν, καὶ τέλος φαίνονται κατὰ τὴν καρδίαν ὑποκριταί. Δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἰατρικόν τι δὲν προξενεῖ καλὸν ἐπειδὴ, μολονότι θεραπεύει τὴν θέρμην, ὄὲν δυναμόνει ὅμως ἐν ἀκαρεῖ τὸν πάσχοντα; Ἐπίσης ἄτοπον καὶ μωρὸν εἶναι νὰ λέγῃ τις, ὅτι ἡ θρησκεία δὲν κάμνει τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῆς καλητέρους, διότι δὲν τελειοποιεῖ εὐθὺς, οὐδὲ καθιστάνει αὐτοὺς ἰσαγγέλους. Τὰ πολλὰ ψευδῆ καὶ κίβδηλα φαινόμενα εἰς τὸν κόσμον, ἀντὶ ν' ἀποδεικνύωσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει θρησκεία, ἀποδεικνύουν ὄχι μόνον ὅτι τωόντι ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ ὅτι εἶναι πολυτιμοτάτη· διότι κάνεῖς βέβαια δὲν λαμβάνει τὸν κόπον νὰ νοθεύσῃ πρᾶγμα, ὅλως ἀνύπαρκτον, ἢ μηδεμίαν ἔχον τιμήν. Κάνεῖς δὲν κάμνει ψευδεῖς λίθους ἢ ψευδῆ χώματα, μολονότι ὄχι ὀλίγοι κάμνουν ψευδεῖς μαργαρίτας καὶ ἀδάμαντας. Ἐὰν δὲν ἦσαν ἀληθῆ νομίσματα, ποτὲ βέβαια δὲν ἤθελαν εἶσθαι οὔτε κίβδηλα. Καὶ οὕτως, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἀληθὴς θρησκεία, δὲν ἤθελεν εἶσθαι οὔτε ψευδής. Ποτὲ δὲν ὑπάρχει τὸ ἓν χωρὶς τὸ ἄλλο, καθὼς ἡ σκιὰ δὲν ὑπάρχει χωρὶς οὐσίαν. Ὅστις λοιπὸν ἀπορρίπτει τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, διότι κάποτε οἱ ὑποκριταὶ λαμβάνουν τὸ ὄνομα καὶ τὸ σχῆμά της, φέρεται μὲ τὴν ἰδίαν ἀναισθησίαν, καθὼς καὶ ὅστις ρίπτει τὸ χρυσίον καὶ τοὺς ἀδάμαντας εἰς τὸ πῦρ, διότι κάποτε τὸ χρυσίον καὶ οἱ ἀδάμαντες ἐκιβδηλεύθησαν.

Ἂν ὁ Χριστιανισμὸς ἦναι ἀπάτη, ὡς λέγουν οἱ ἄπιστοι, εἶναι τωόντι εὐλογημένη ἀπάτη, καὶ ὅστις προσπαθεῖ νὰ τὴν ἀφανίσῃ εἶναι ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἂν ἦναι ἀπάτη, μᾶς διδάσκει μ' ὅλον τοῦτο νὰ διάγωμεν σωφρόνως, δικαίως, καὶ εὐσεβῶς, ν' ἀγαπῶμεν τὸν Πλάστην μας ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ τὸν πλησίον μας ὡς ἑαυτόν. Ἦτο ποτὲ εἰς τὸν κόσμον ἀπάτη, ἡ ὁποία καθωδήγει τοὺς ἀνθρώπους ν' ἀγαπῶσι, νὰ συγχωρῶσι, καὶ νὰ δέωνται ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἐχθρῶν, νὰ τοὺς ἀποδίδωσι καλὸν ἀντὶ κακοῦ, νὰ προβιβάζωσι κατὰ δύναμιν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ πλησίον;

Ποῦ εὑρέθη ποτὲ ἀπάτη, ἥτις, ὅπου καὶ ἂν εἰσχωρήσῃ, γεννᾷ ταπεινὴν, πραεῖαν, φιλάνθρωπον, καὶ εἰρηνικὴν διάθεσιν, καὶ ἥτις, ἂν ὑπῆρχε παντοῦ, ἤθελεν ἀποδιώξειν τοὺς πολέμους, τὰ ἁμαρτήματα, καὶ τὴν ἀθλιότητα ἀπὸ τὸν κόσμον; Ποῖος ἐγνώρισε ποτὲ ἀπάτην, ἥτις δύναται ὄχι μόνον νὰ μᾶς παρηγορῇ ὁδεύοντας εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην τοῦ κλαυθμῶνος, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς συνοδεύσῃ ἕως εἰς τὸν θάνατον, καὶ νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ θριαμβεύσωμεν κατὰ τῶν θλίψεων καὶ τῆς ὀδύνης αὐτοῦ; Ἂν λοιπὸν ἡ ἀπάτη δύναται νὰ κατορθώσῃ ὅλα ταῦτα, εἰς ταύτην τὴν ἀπάτην ἂς ζῶμεν, καὶ εἰς ταύτην ἂς ἀποθάνωμεν, ἐπειδὴ τί περισσότερον ἐμπορεῖ νὰ κάμῃ ἡ ἀλήθεια;

ΑΙ ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ.

Εξελθοντες ἀπὸ τὴν διώρυγα Μενούφ,—λέγει περιηγητὴς Γάλλος,—καὶ ἀναβαίνοντες τὸν Νεῖλον, ἴδαμεν ἀριστερόθεν τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Μογαττὰμ, καὶ δεξιόθεν τοὺς ὑψηλοὺς ἀμμώδεις λόφους τῆς Λιβύης. Πάραυτα, εἰς τὸ κενὸν διάστημα, τὸ διαχωρίζον τὰς δύο αὐτὰς τῶν ὀρέων σειρὰς, ἐξηνοίξαμεν τὴν κορυφὴν τῶν πυραμίδων· ἀπείχαμεν δὲ ὑπὲρ τὰς δύο λεύγας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πλοὸς, διαρκέσαντος ὀλιγωτέρον ἢ ὀλίγον ἀκόμη ὥρας, ἔμενα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος διὰ νὰ θεωρῶ αὐτοὺς τοὺς τάφους· ἐφαίνοντο νὰ μεγαλύνωσι καὶ νὰ ἀναβαίνωσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, καθόσον ἐπλησιάζαμεν. Ὁ Νεῖλος, ὁ ὁποῖος τότε ἦτον ὡς μικρὰ θάλασσα, ἡ τῶν ἄμμων τῆς ἐρήμου καὶ τῆς δροσερᾶς χλόης ἀνάμιξις, οἱ φοίνικες, αἱ συκάμινοι, οἱ θόλοι, τὰ τζαμία καὶ οἱ μιναρέδες τοῦ Καΐρου, αἱ ἄλλαι μακρυνώτεραι πυραμίδες, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ποταμὸς ἐφαίνετο νὰ ἐξέρχεται ὡς ἐκ τῶν ἀπείρων αὐτοῦ δοχείων· ὅλα ταῦτα ἐσχημάτιζαν θέαν ἐκ τῶν ὡραιοτάτων ἐπὶ γῆς. . . . . Εὐχαριστοῦμην πολὺ μᾶλλον νὰ στρέφω πρὸς τὰ ἔξω τὰ βλέμματά μου, καὶ νὰ θαυμάζω ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ φρουρίου τὸ εὐρύχωρον θέαμα, τὸ ὁποῖον ἐπαρουσίαζε

μακρόθεν ὁ Νεῖλος, οἱ ἀγροὶ, ἡ ἔρημος, καὶ αἱ πυραμίδες· ἐφαίνετο ὡς νὰ ἠγγίζαμεν εἰς ταύτας, μολονότι ἀπείχαμεν τέσσαρας λεύγας. Μὲ τὸν ὀφθαλμὸν γυμνὸν ἔβλεπα ἐντελῶς τὰ διάφορα τῶν πετρῶν στρώματα, καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς Σφιγγὸς, ἐκ τῆς ἄμμου ἐξερχομένην· μὲ τηλεσκόπιον ἐμετροῦσα τοὺς βαθμοὺς τῶν γωνιῶν τῆς μεγάλης πυραμίδος, καὶ διέκρινα τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὸ στόμα, καὶ τὰ ὦτα τῆς Σφιγγός· τόσον οἱ σωροὶ αὐτοὶ εἶναι τερατώδεις.

Ὑπήγαμεν ἀκολούθως εἰς τὴν νῆσον Ῥόδαν, τὴν ἀρχαίαν Ἐλεφαντίνην· ἐξετάσαμεν δὲ τὸ Νειλομέτριον, εἰς τὸ μέσον τῶν ἐρειπίων οἰκίας Μωαμεθανικῆς. Εὑρισκόμεθα τώρα πλησιέστατα τῶν πυραμίδων. Ἐκ τῆς ἀποστάσεως ταύτης ἐφαίνοντο ὕψους ἀμετρήτου· πρασίνους δ' ἀγροὺς, φοίνικας καὶ συκάμινους, πάριξ ἔχουσαι. Ὡμοίαζαν οἰκοδομὰς κολοσσαίας, ἐκτισμένας εἰς κῆπον μεγαλοπρεπῆ. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, θαυμάσιόν τινα ἔχον λαμπρότητα, ἐχρωμάτιζε τὰ κατάξηρα βουνὰ, τὰς ἄμμους τῆς Λιβύης, τὸν μακρυνὸν ὁρίζοντα, καὶ τὴν πεδιάδα τῶν μνημάτων. Ἄνεμος δυνατὸς ὤθει τὰ μικρὰ λευκὰ νέφη πρὸς τὴν Νουβίαν, καὶ ἐρρυτίδονε τοῦ Νείλου τὴν εὐρύχωρον ἐπιφάνειαν. Ἡ Αἴγυπτος μ' ἐφάνη ὁ ὡραιότερος ἐπὶ γῆς τόπος· μ' ἀρέσκουν καὶ αἱ περικυκλοῦσαι αὐτὴν ἔρημοι, αἱ εἰς τὴν φαντασίαν ἀπειρίας ἀνοίγουσαι στάδιον.

Ο ΨΙΤΤΑΚΟΣ.

Το γένος τῶν ψιττακῶν περιλαμβάνει ἑκατὸν ἑβδομήκοντα περίπου εἴδη. Ὅλα τὰ εἴδη ταῦτα ἀκμάζουν εἰς θερμὰ κλίματα, ἀλλ' ἐκτείνονται πολὺ μᾶλλον παρ' ὅσον ἐστοχάζετο ὁ Βυφφὼν, ὅτε περιώρισεν αὐτὰ εἰς 23 ἑκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ· καθότι γνωστὸν εἶναι ὅτι φθάνουν μέχρι τοῦ Μαγελλανικοῦ Πορθμοῦ πρὸς νότον, καὶ προσέτι εὑρίσκονται εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς Βανδιεμενῆς Γῆς· ὁ δὲ Καρολιναῖος ψιττακὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν προχωρεῖ ἕως τὴν 45ην μοῖραν βορείου πλάτους. Ὁ Οὐίλσων ἴδεν αὐτοὺς, τὸν μῆνα Φεβρουάριον, ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ὀχίου, εἰς καιρὸν χιονοβόλον, πετομένους τῇδε κἀκεῖσε, ὡς αἱ περιστεραὶ, καὶ μεγαλοφώνως κράζοντας. Ἄλλοτε ἴδεν αὐτοὺς, περὶ τὰ τριάκοντα μίλια ὑπεράνω τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Κεντυκίου, ἐνῷ ἤρχοντο πολυπληθεῖς διὰ τοῦ δάσους κραυγάζοντες, περὶ τὴν μίαν ὥραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, διὰ νὰ πίωσι τὸ ἀγαπητὸν αὐτῶν ἁλμυρὸν ὕδωρ.

Οἱ ψιττακοὶ συνοικοῦν κατὰ οἰκογενείας, καὶ σπανίως πλανῶνται μακράν· αἱ κοινωνίαι αὗται δυσκόλως προσδέχονται ξένον, ἂν καὶ μεταξὺ ἑαυτῶν ζῶσι μὲ ἄκραν ἁρμονίαν. Ἀγαποῦν νὰ ξύωσιν ἀλλήλων τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς τραχήλους· ὅταν δὲ κοιτάζωσι, συμμαζεύονται ὅσον τὸ δυνατὸν, τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα διανυκτερεύοντες κάποτε εἰς τὴν κοιλότητα ἑνὸς δένδρου. Αὐτοῦ κοιμῶνται, θέσιν ἔχοντες κατὰ κάθετον, εἰς τὰ πλάγια προσηρτημένοι ἀπὸ τοὺς ὄνυχας καὶ τὰ ῥάμφη. Ὑπεραγαπῶσι δὲ τὸν ὕπνον, καὶ σύρονται πολλάκις τῆς ἡμέρας εἰς τὰς τρύπας αὐτῶν διὰ νὰ τὸν ἀπολαύσωσι.

Τροφὴν κυριωτέραν ἔχουν οἱ ἐλεύθεροι ψιττακοὶ νωπὰ κλωνάρια, τρυφεροὺς βλαστοὺς, ὀπώρας, γεννήματα, καὶ κάρυα, τὰ ὁποῖα μετὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος ἀνοίγουν. Γνωρίζομεν ὅτι ἥμεροι ὄντες τρώγουν σχεδὸν πᾶν ὅ,τι τοὺς προσφερθῇ· παρετηρήθη ὅμως ὅτι οὐσίαι τινὲς, ὡς ὀρεοσέλινον παραδείγματος χάριν, αἵτινες δὲν ἐπενεργοῦν αἰσθητῶς εἰς ἄλλα ζῶα, εἶναι εἰς τοὺς ψιττακοὺς φάρμακα θανατηφόρα. Εἰς τὰ προσφιλῆ αὐτῶν καταγώγια, τὰ δάση, συναθροίζονται παμπληθεὶ, καὶ προξενοῦν ὄλεθρον διὰ τῆς μεγάλης ποσότητος τοῦ φαγητοῦ, τὸ ὁποῖον καταναλίσκουν ὄχι μόνον πρὸς διατήρησιν ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ὀλεθρομανίας ἐκείνης, διὰ τὴν ὁποίαν, καὶ εἰς τὴν ἥμερον αὐτῶν κατάστασιν, τόσον εἶναι γνωστοί. Αἱ τραναὶ κραυγαὶ τῶν κοπαδίων τούτων ἀκούονται μακρότατα, ὁπόταν ζητῶσι τὸ τελευταῖον δεῖπνον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Διὰ τῶν κραυγῶν ὅμως νουθετεῖται ὁ γεωργὸς νὰ μεταχειρισθῇ μέσα τινὰ, ὥστε νὰ ἐμποδίσῃ τὰ ἐξολοθρευτικὰ ταῦτα πλήθη τοῦ νὰ καθίσωσιν εἰς τοὺς νεοσπάρτους ἀγροὺς του, ὅπου εἰς βραχὺ καιροῦ διάστημα δὲν ἤθελαν ἀφήσειν οὔτε ἴχνος γεννήματος.

Ἡ παρὰ τοῦ Οὐίλσωνος διδομένη περιγραφὴ τοῦ Καρολιναΐου ψιττακοῦ πιθανὸν νὰ ἐφαρμόζεται καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ εἴδη, τὰ ὁποῖα δὲν παρετηρήθησαν εἰς τὴν ἀγρίαν αὐτῶν κατάστασιν ὑπὸ τόσον εἰδήμονος παρατηρητοῦ. Ὅλως ἐναντίον εἶναι τὸ κομψὸν αὐτῶν πίτασμα ἀπὸ τὸ μεταξὺ τῶν κλάδων χωλὸν βάδισμα. Πετοῦν ὁμοιότατα μὲ τὴν ἀγρίαν περιστεράν, κατὰ σύματα πεπυκνωμένα, καὶ μὲ ταχύτητα μεγαλωτάτην, τρανὴν ἀφίνοντες καὶ βιαστικὴν κραυγήν. Ἵπτανται δὲ ποτὲ μὲν κατ' εὐθεῖαν, ἀλλὰ συνηθέστερον κυκλοειδῶς, πολυποικίλας καμπὰς καὶ ὀφιοειδεῖς στροφὰς κάμνοντες, ὡσὰν δι' εὐχαρίστησιν.

Εἴδη τινὰ κτίζουν τὰς φωλεὰς ἐπὶ τῶν ὑψηλοτάτων δένδρων. Σύγκειται δὲ ἡ φωλεὰ ἀπὸ ξυλάρια καὶ τρυφεροὺς βλαστοὺς, συμπεπλεγμένα μὲ τέχνην ἐξίσου καὶ στερεότητα. Τὰ λοιπὰ, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ πολυπληθέστερα, ἐκλέγουν τοὺς κορμοὺς κοίλων δένδρων. Ἐκεῖ συσσωρεύουν χῶμα, καὶ διατάσσουν χόρτον καὶ τὰς ἴνας τῶν ῥιζῶν, μὲ τὰ ἴδια των πτίλα καλύπτοντες τὸ ἐνδό-

τερον. Ἡ θήλεια γεννᾷ ἀπὸ δύο ἕως τέσσαρα ᾠά, κάθηται δ' ἐπ' αὐτῶν μετὰ μεγάλης σταθερότητος, ἐνῷ ὁ ἄρρην στέκει ὀλίγον ἀπομεμακρυσμένος τῆς φωλεᾶς, εἰς ὅλας τὰς χρείας τῆς ἑταίρου του προσέχων.

Περὶ τοῦ εἴδους τῆς παιδεύσεως, τὴν ὁποίαν ἐπιδέχονται οἱ ψιττακοί, ἁρμόζει νὰ σημειώσωμεν ὀλίγα τινὰ ἐνταῦθα. Μανθάνουν νὰ ὁμιλῶσι, καὶ δύνανται νὰ ἐνθυμῶνται καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν ἱκανωτάτην σειρὰν λέξεων. Προέρχεται δὲ τοῦτο ἀπὸ βεβιασμένην τῆς φωνῆς τροποποίησιν, τὴν ὁποίαν ἀποκτῶσιν ἀκούοντες τὰς αὐτὰς λέξεις ἢ φωνὰς συχνάκις ἐπαναλαμβανομένας· ταύτας, διὰ τοῦ μιμητικοῦ ἐνστίγματος, τοῦ κοινοῦ μὲν πρὸς ὅλα τὰ ζῶα, ἰσχυρότερον δὲ ἴσως ἀνεπτυγμένου εἰς τὸν ψιττακὸν παρ εἰς τὰ πλειότερα τῶν ἄλλων, δύνανται καὶ νὰ ἐνθυμῶνται. Ἀλλὰ τὰ διὰ τῆς γλώσσης ταύτης ἐκφραζόμενα αἰσθήματα ἢ φρονήματα ἀγνοοῦν αὐτοὶ παντάπασι. Πολλάκις ἀκούομεν ψιττακοὺς εἰς τὴν ἔξαψιν τοῦ θυμοῦ, ὅστις συχνὰ τοὺς κυριεύει, νὰ μεταχειρίζωνται τὰς αὐτὰς φιλικὰς φράσεις, αἵτινες, ὅταν ἦναι γαλήνιοι, φαίνονται νοημονέσταται καὶ ἁρμοδιώταται, ἐπειδὴ κοινῶς δίδονται ὡς ἀποκρίσεις εἰς στενώτατον ἐρωτήσεων κύκλον.

ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΜΥΩΝΩΝ.

Ο Ροβερτος Φραγκίσκος Δαμιὲνς, ὁ ζητήσας νὰ δολοφονήσῃ τὸν Λοδοβίκον ΙΕ'. τὸ 1757, ἀφοῦ ὑπέφερεν ἀνηκούστους βασάνους, κατεδικάσθη νὰ σπασθῇ εἰς τέσσαρα μερίδια ὑπὸ τεσσάρων ἵππων. Ἀλλὰ, μολονότι κατέθεσαν ὅλην αὐτῶν τὴν δύναμιν, κατὰ τέσσαρας διευθύνσεις σύροντες τὰ μέλη αὐτοῦ διὰ πεντήκοντα λεπτὰ, οἱ μυῶνες, μ' ὅλον τοῦτο, δὲν ἀπεσπάσθησαν ἐκ τῶν συνδέσμων αὐτῶν· ζῶντος δὲ αὐτοῦ ἀκόμη, ἠναγκάσθησαν οἱ δήμιοι νὰ κόψωσι μὲ μάχαιραν τοὺς τένοντάς του, ὥστε νὰ ἐκπληρωθῇ ὁ νόμος, ὁ ὁποῖος διελάμβανε νὰ χωρισθῇ εἰς τεταρτημόρια τὸ σῶμα τοῦ ἐγκληματίου. Αὐτὸ τοῦτο ἔγινε καὶ ὡς πρὸς τὸν Ῥαυελλὰκ, τὸν δολοφόνον τοῦ Ἑρρίκου Τετάρτου, τῶν ἵππων μὴ δυνηθέντων νὰ διαμελίσωσι τὸ σῶμα τοῦ ἐγκληματίου.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ εἶναι τὸ μόνον ζῶον, τὸ ὁποῖον γεννᾶται γυμνὸν, καὶ τὸ ὁποῖον ἐμπορεῖ νὰ ἐνδύεται. Αὕτη δὲ εἶναι μία ἐκ τῶν ἰδιοτήτων, ὅσαι καθιστάνουν αὐτὸν ζῶον παντὸς κλίματος καὶ πάσης τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας. Τῶν σκεπασμάτων αὐτοῦ τὴν θερμότητα ἢ ἐλαφρότητα δύναται νὰ προσαρμόζῃ εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῆς κατοικίας του. Ἂν ἐγεννᾶτο μὲ δέρμα ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ, μολονότι ἤθελε τὸν χρησιμεύειν εἰς ὑψηλὰ πλάτη, ἤθελε καταπιέζειν αὐτὸν διὰ τοῦ βάρους καὶ τῆς θερμότητος, ὅσον ἐπρόβαινεν εἰς τὸν ἰσημερινόν.

Η ΑΛΗΘΙΝΗ φιλία ὁμοιάζει τὴν καλὴν ὑγείαν, τῆς ὁποίας γενικῶς τότε μόνον αἰσθανόμεθα τὴν ἀξίαν, ὅταν χάσωμεν αὐτήν

Ο Γερμανιας αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Α'. ἔκαμε τὸ 1758 μεγάλην κυνηγετικὴν ἐκστρατείαν· οἱ κυνηγοὶ ἦσαν εἰκοσιτρεῖς, ἐκ τῶν ὁποίων τρεῖς κυρίαι· ἐκράτησε δὲ ἡμέρας δεκαοκτώ. Ἐφονεύθησαν ζῶα 47,950, συνιστάμενα ἐκ 19 δορκάδων, 77 ἐλάφων, 10 ἀλωπέκων, 8,243 λαγωῶν, 19,545 περδίκων, 9,499 φασιανῶν, 114 κορυδαλῶν, 353 ὀρτύκων, κτλ., κτλ. Ὁ αὐτοκράτωρ ἔρριψεν 9,789 βολὰς, ἡ δὲ ἀδελφή του πριγκίπισσα Καρλόττα, 9,010. Ὁλόκληρος ὁ ἀριθμὸς τῶν βολῶν ἦτον 116,209.

Κατα τοὺς νεωτέρους ὑπολογισμοὺς, τοὺς εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Στοκόλμης περιεχομένους, ὁ πραγματικὸς πληθυσμὸς τῆς Σβεκίας συμποσοῦται εἰς 3,025,140 ψυχάς· ἤτοι, ἔγινεν αὔξησις ἑνὸς πέμπτου μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν τῆς παρούσης αὐτοῦ μεγαλειότητος.

Η ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ τῶν ἐφημερίδων τῆς Βιέννης εἶναι ὡς ἀκολούθως· Ἐπίσημος Ἐφημερὶς, 2,600· Ἀουστριακὸς Παρατηρητὴς, 600· Ὁ Ἀετὸς, 270· Θεατρικὴ Ἐφημερὶς, 1,300· Ἀστεῖος, 450· Ἐφημερὶς τῆς Βιέννης, 600· Θεατὴς, 750.

Εἰς τὴν Γερμανίαν ὑπάρχουν 50,000 συγγραφεῖς· τυπόνονται δὲ κατ' ἔτος 10,000,000 τόμοι.

Πραγματευτης δεισιδαίμων εἶπε μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸν δοῦλον αὐτοῦ, 'Ἰωάννη, ἔβαλες νερὸν εἰς τὸ ῥακί;'—'Μάλιστα.'—'Ἔβαλες ἄμμον εἰς τὴν ζάχαριν;'—'Μάλιστα'—'Ἔβρεξες τὸν καπνόν;'—'Μάλιστα.'—'Λοιπὸν κοπίασε μαζῇ μου εἰς τὸν ἑσπερινόν!'

'Απεφασισα,' λέγει ἐπίσκοπός τις, 'ποτὲ νὰ μὴν ὁμιλῶ περὶ τῶν ἀρετῶν τινὸς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, μηδὲ περὶ τῶν κακιῶν τινὸς ὄπισθεν αὐτοῦ·' χρυσοῦς κανών, ἡ φύλαξις τοῦ ὁποίου ἤθελεν ἐξορίσειν διαμιᾶς τὴν κολακείαν καὶ τὴν κακολογίαν ἀπὸ τὸν κόσμον.

Πολλα ὀλίγοι στοχάζονται πόσον ἐνωρὶς λαμβάνουν τὰ τέκνα τὰς πρώτας αὐτῶν ἐντυπώσεις· πόσον ταχέως μανθάνουν ν' ἀκολουθῶσι τὰς διαθέσεις καὶ τοὺς τρόπους τῶν περικυκλούντων αὐτά. Πόσον λοιπὸν πρέπει νὰ ἦναι ἀξιόλογον τὸ παράδειγμα τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός των! Πόσον φυσικὸν νὰ ὁδηγῆται τὸ τέκνον ὑπὸ τῆς καθημερινῆς συναναστροφῆς, τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς τῶν γεννητόρων του. Πόσον ἰσχυρὰ πρέπει νὰ ἦναι ἡ αὐτῶν ἐπιῤῥοὴ ἐπὶ τὸ νεαρὸν πνεῦμα, τὸ δεδαγμένον νὰ ἀναβλέπῃ πρὸς αὐτοὺς μὲ ἀγάπην καὶ μὲ σέβας.

Ως αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ἂν καὶ ταχύταται, δὲν βλάπτουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν ὑπερβολικὴν λεπτότητα, παρόμοια αἱ προσβολαὶ τοῦ φθόνου, ἂν καὶ πολυαριθμόταται, δὲν πρέπει νὰ πληγόνωσι τὴν ἀρετήν μας διὰ τὸ ἀσήμαντον αὐτῶν.